

**Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής
«Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ
του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με
τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση,
L180/96/29.6.2013) και άλλες διατάξεις, Τροποποίηση του Ν 4251/2014 (Α΄ 80) για την
προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2014/66/ΕΕ της 15^{ης} Μαΐου 2014
του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις
εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεταιρικής μετάθεσης,
Τροποποίηση διαδικασιών ασύλου και άλλες διατάξεις»**

7 Μαΐου 2018

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας σε θέματα προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Έχει συσταθεί με το Ν 2667/1998 σύμφωνα με κανόνες των Ηνωμένων Εθνών, τις «Αρχές των Παρισίων». Σε αυτήν μετέχουν πρόσωπα οριζόμενα από τριάντα δύο φορείς (ανεξάρτητες Αρχές, πανεπιστημιακές σχολές νομικών και πολιτικών επιστημών, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ, πολιτικά κόμματα και υπουργεία).

Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής «Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση, L180/96/29.6.2013) και άλλες διατάξεις, Τροποποίηση του Ν 4251/2014 (Α΄80) για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2014/66/ΕΕ της 15^{ης} Μαΐου 2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεταιρικής μετάθεσης, Τροποποίηση διαδικασιών ασύλου και άλλες διατάξεις»*

ΑΚΡΟΑΣΗ ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ 20^{ΗΣ} ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2018: ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και με σκοπό τη διαρκή παρακολούθηση των ζητημάτων που προκύπτουν στις διαδικασίες χορήγησης διεθνούς προστασίας, πραγματοποίησε στις 20 Φεβρουαρίου 2018 εκ νέου ακρόαση φορέων και προσώπων που σχετίζονται με τα ζητήματα των διαδικασιών διεθνούς προστασίας με θέμα *«Προβλήματα των αιτούντων διεθνή προστασία-προσφύγων-μεταναστών. Έμφαση θα δοθεί στα προβλήματα που συναντώνται στις διαδικασίες διεθνούς προστασίας α΄ και β΄ βαθμού, στην κοινωνική ένταξη των αναγνωρισμένων προσφύγων και δικαιούχων επικουρικής προστασίας και στα εργασιακά προβλήματα των μεταναστών»*¹. Σημειώνεται ότι για τα ζητήματα υποδοχής των αιτούντων διεθνή προστασία καθώς και για την Κοινή Δήλωση Ευρωπαϊκής

---

* Το παρόν κείμενο Παρατηρήσεων εγκρίθηκε από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ, σε συνεδρίασή της στις 26.4.2018. Εισηγητές: Σπύρος Απέργης και Ελένη Σπαθανά Μέλη της ΕΕΔΑ ορισθέντα από το ΣΥΡΙΖΑ, Αλέξανδρος Κωνσταντίνου και Βασίλης Παπαδόπουλος, Μέλη της ΕΕΔΑ ορισθέντα από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), Βασίλης Χρονόπουλος, Μέλος της ΕΕΔΑ ορισθέν από το ΠΑΣΟΚ και Ιωάννης Λυμβαίος, Μέλος της ΕΕΔΑ ορισθέν από την ΕΣΑμεΑ.

¹ Στην ακρόαση προσώπων και φορέων, με θέμα συζήτησης «Προβλήματα των αιτούντων διεθνή προστασία-προσφύγων-μεταναστών», η οποία πραγματοποιήθηκε, στο πλαίσιο κοινής συνεδρίασης των Β΄ και Γ΄ Τμημάτων της ΕΕΔΑ (Β΄ Τμήματος, Κοινωνικών, Οικονομικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων και Γ΄ Τμήματος, Εφαρμογής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στους Αλλοδαπούς), στα Γραφεία της ΕΕΔΑ, στις 20 Φεβρουαρίου 2018, προσκλήθηκαν τα ακόλουθα πρόσωπα και φορείς: εκπρόσωποι του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης-Γραφείο Υπουργού, του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής-Γραφείο Υπουργού, του Υπουργείου Υγείας-Γραφείο Υπουργού, του Υπουργείου Οικονομικών-Γραφείο Υπουργού, ο Διοικητής του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), ο Ειδικός Γραμματέας ΣΕΠΕ, η Διοικήτρια του ΟΑΕΔ, καθώς επίσης και εκπρόσωποι της Υπηρεσίας Ασύλου, της Αρχής Προσφυγών, των Δικαστικών Λειτουργιών των Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών και των Μελών που υποδείχθηκαν από την ΥΑΗΕΠ στις Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών, της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα και του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας. Ειδικότερα, από το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας προσκλήθηκαν οι ακόλουθες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών: Αίτημα, ΑΡΣΙΣ Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, Γιατροί του Κόσμου, Διεθνής Αμνηστία, Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Ελληνική Δράση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα – Πλειάδες, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών, Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, Κέντρο Συμπαράστασης Παλινοστούτων και Μεταναστών – Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων, ΜΕΤΑδραση - Δράση για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη, Σύλλογος Ενωμένων Αφγανών, Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών (για την υποστήριξη των τρανς ατόμων), Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας, Generation 2.0 RED, Melissa Network, PRAKSIS, Solidarity Now, Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο.

Ένωσης-Τουρκίας, η ΕΕΔΑ εξέδωσε πρόσφατη ανακοίνωση² ενώ έχει καταθέσει προτάσεις και στο σχετικά πρόσφατο παρελθόν³. Οι φορείς που συμμετείχαν συνεισέφεραν με τη γνώση και την εμπειρία τους και επισήμαναν σειρά προβλημάτων, όπως αναφέρονται παρακάτω:

1. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (ΥΑ/ΟΗΕ), οι διαδικασίες διεθνούς προστασίας για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα αφορούν νομικές υποχρεώσεις των Κρατών και δεν αποτελούν ζήτημα πολιτικής. Μετά τις μεγάλες εισροές στην Ευρώπη το 2015 και με την εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, έχει τεθεί σε δοκιμασία το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου συνολικά και νέες πρακτικές και διαδικασίες που εφαρμόζονται για πρώτη φορά στην Ελλάδα θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό το μέλλον των διαδικασιών ασύλου και της προστασίας των προσφύγων στην Ευρώπη. Η ίδια οργάνωση ανησυχεί για την προτεραιότητα στην ταχύτητα ως προς τις διαδικασίες διεθνούς προστασίας, η οποία θα πρέπει να συνδυάζεται και με την τήρηση των απαραίτητων διαδικαστικών εγγυήσεων, αλλιώς μπορεί να οδηγήσει σε μη δίκαιες κρίσεις επί των αιτημάτων διεθνούς προστασίας.

2. Παρατηρούνται δύο διαφορετικές διαδικασίες και, αντίστοιχα, δύο ταχύτητες στις διαδικασίες διεθνούς προστασίας. Η κανονική διαδικασία της ενδοχώρας και η υπερταχεία διαδικασία του άρθρου 60, παρ. 4, του Ν 4375/2016 για τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου, η οποία ουσιαστικά συνάδει με τις προβλέψεις της Κοινής Δήλωσης Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας, με αποτέλεσμα οι αιτούντες να κρίνονται με διαφορετικές διαδικασίες, εγγυήσεις και προθεσμίες. Ως προς την υπερταχεία διαδικασία, δεν χορηγείται αριθμός πρωτοκόλλου στα κατατιθέμενα έγγραφα των αιτούντων διεθνή προστασία, οι αποφάσεις της Υπηρεσίας Ασύλου για τους σύριους δεν εξετάζουν την παρούσα κάθε φορά νομική και πραγματική κατάσταση, είναι πανομοιότυπα απορριπτικές ενώ οι λίστες της FRONTEX για επανεισδοχή στην Τουρκία είναι μη προσβάσιμες για οποιοδήποτε τρίτο. Ειδικά στη Λέσβο, έχουν παρατηρηθεί κακής ποιότητας αποφάσεις ως προς τους τρανς αιτούντες διεθνή προστασία λόγω πιθανολογούμενης προκατάληψης και άγνοιας για το ζήτημα αυτό. Τέλος, οι συνεντεύξεις των χειριστών του Ευρωπαϊκού Γραφείου Υποστήριξης Ασύλου (EASO) έχουν ερωτήσεις συχνά κλειστού τύπου, όπου ο προσφεύγων απαντά μονολεκτικά, ενώ έχουν παρατηρηθεί περιστατικά αγνόησης ισχυρισμών των προσφευγόντων που επιβάλλουν ιατρικό και ψυχοκοινωνικό έλεγχο για ευαλωτότητα. Τέλος, οι αποφάσεις εκδίδονται από έλληνες υπαλλήλους, οι οποίοι δεν έχουν ακούσει προσωπικά τους αιτούντες, αφού την συνέντευξη έχει πραγματοποιήσει, συχνά, υπάλληλος της EASO.

3. Μείωση του προσωπικού της Υπηρεσίας Ασύλου στην ενδοχώρα και μεγάλες καθυστερήσεις στην έκδοση αποφάσεων στην ενδοχώρα. Τα ραντεβού που δίνονται για συνεντεύξεις των αιτούντων διεθνή προστασία απέχουν ένα έως δύο χρόνια από την ημερομηνία καταγραφής του αιτήματός τους. Παρατηρούνται ζητήματα ποιότητας στην αποφάσεις του α΄ βαθμού. Από την Υπηρεσία Ασύλου αναφέρθηκε ότι εκκρεμούσαν προς εξέταση ή έκδοση στον α΄ βαθμό 40.300 αιτήσεις διεθνούς προστασίας μέχρι τις 31.3.2018.

² Βλ. ΕΕΔΑ, *Δήλωση για την κατάσταση του συστήματος υποδοχής και ασύλου στη Χώρα*, 22.12.2017, διαθέσιμη σε: http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/prosfuges_metanastes/Dilosi_EEDA_Asylo.pdf.

³ ΕΕΔΑ, *Έκθεση για τις συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων και μεταναστών στα κέντρα υποδοχής και φιλοξενίας*, Δεκέμβριος 2016, διαθέσιμη σε: http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/prosfuges_metanastes/Dilosi_EEDA_Asylo.pdf και *Έκθεση για τη συμφωνία Ε.Ε.-Τουρκίας της 18^{ης} Μαρτίου 2016 υπό το πρίσμα του Ν 4375/2016*, 25.4.2016, διαθέσιμη σε: http://www.nchr.gr/images/pdf/EKTHESI_PROSFYGIKO.pdf.

4. Ο γεωγραφικός περιορισμός στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στις υπηρεσίες και τους χώρους υποδοχής, οι οποίοι είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένοι ενώ η πρόσβαση των ανθρώπων σε νευραλγικές υπηρεσίες και παροχές δεν είναι εξασφαλισμένη. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (ΥΑ/ΟΗΕ), το μέτρο του γεωγραφικού περιορισμού θα πρέπει να αναθεωρηθεί έτσι ώστε η επιβολή του να μην οδηγεί σε δυσανάλογα επαχθείς συνθήκες για τους μετανάστες και πρόσφυγες οι οποίες παραβιάζουν βασικά δικαιώματα των αιτούντων διεθνή προστασία. Από την άλλη πλευρά η Υπηρεσία Ασύλου θεωρεί ότι ο γεωγραφικός περιορισμός είναι σε απόλυτη συμφωνία με το ευρωπαϊκό δίκαιο και, ειδικότερα, με την διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 7 της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ, η οποία προβλέπει τη δυνατότητα έκδοσης κανονιστικής πράξης για τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας από το κράτος - μέλος, χωρίς να τίθεται οποιαδήποτε άλλη προϋπόθεση. Ωστόσο η υπ' αριθμ. οικ. 10464/31.5.2017 σχετική διοικητική πράξη της Υπηρεσίας Ασύλου ακυρώθηκε, ύστερα από προσφυγή από το Συμβούλιο της Επικράτειας (ΣτΕ) με την υπ' αριθμ. 805/2018 απόφασή του. Επισημαίνεται ότι κατά τη συγγραφή της παρούσας έκθεσης της ΕΕΔΑ, η Υπηρεσία Ασύλου εξέδωσε αρμοδίως την υπ' αριθμ. οικ. 8269/20.4.2018 απόφαση, με την οποία επανεισάγει τον γεωγραφικό περιορισμό με ειδική αναφορά στην προαναφερόμενη απόφαση του ΣτΕ.

5. Η ευαλωτότητα των αιτούντων διεθνή προστασία έχει γίνει εργαλείο πολιτικής διαχείρισης των προσφυγικών ροών. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση που υιοθετήθηκε πρόσφατα στην αξιολόγηση της ευαλωτότητας των αιτούντων διεθνή προστασία στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου, οι αιτούντες καταχωρούνται σε δύο διακριτές κατηγορίες: τη μέτρια ευαλωτότητα που, στην πράξη και με βάση άγνωστα επιστημονικά ή άλλα κριτήρια, δεν οδηγεί σε ευαλωτότητα κατά νόμο και στην υψηλή ευαλωτότητα, που οδηγεί σε ευαλωτότητα κατά νόμο. Υπάρχουν, εξάλλου, σοβαρές ελλείψεις και μεγάλες καθυστερήσεις στον εντοπισμό και την αναγνώριση ευάλωτων ατόμων στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου. Παρατηρούνται διαφορετικές εκτιμήσεις της ευαλωτότητας από την Υπηρεσία Ταυτοποίησης και Υποδοχής και διαφορετικές από την Υπηρεσία Ασύλου. Τα ηλεκτρονικά συστήματα της Υπηρεσίας Ταυτοποίησης και Υποδοχής και της Υπηρεσίας Ασύλου δεν διασυνδέονται με αποτέλεσμα να διαπιστώνονται κενά και προβλήματα στη διαδικασία έγκαιρου εντοπισμού και αναγνώρισης των ευάλωτων ατόμων, που, αρκετές φορές, αναγνωρίζονται όταν η υπόθεση εκκρεμεί στον β' βαθμό. Δυστυχώς, υπάρχουν περιστατικά νεκρών προσφύγων στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης του ανατολικού Αιγαίου χωρίς να έχει γίνει γνωστό αν πραγματοποιήθηκαν υπηρεσιακές ή δικαστικές ενέργειες για τον εντοπισμό τυχόν ευθυνών για τους θανάτους αυτούς. Ας σημειωθεί ότι οι ευάλωτοι αιτούντες διεθνή προστασία εξαιρούνται από την υπερταχεία διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας και εισέρχονται στην ενδοχώρα, όπου εξετάζεται το αίτημά τους με την κανονική διαδικασία. Με βάση τα στοιχεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, μεταφέρθηκαν από τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου στην ενδοχώρα εντός του 2017 περί τους 27.500 αιτούντες διεθνή προστασία ως κριθέντες ευάλωτοι. Ωστόσο σημειώνεται ότι οι καταγραμμένοι εισελθόντες αλλοδαποί στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου ανήλθαν σε 27.944 το 2016, μετά την εφαρμογή της Συμφωνίας, και 29.718 το 2017, ενώ εκτιμάται ότι έχουν εισέλθει 6.745 αλλοδαποί μέχρι τις 12 Απριλίου 2018⁴.

6. Παρατηρείται ότι είναι εξαιρετικά δύσκολη η πρόσβαση για ηλεκτρονική καταγραφή των αιτούντων διεθνή προστασία στην ενδοχώρα μέσω Skype, κυρίως στην Αθήνα και τη

⁴ Βλ. στοιχεία Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες διαθέσιμα σε: <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>, 15 Απριλίου 2018.

Θεσσαλονίκη, η οποία δεν επιτρέπει την καταγραφή των αιτούντων διεθνή προστασία με αποτέλεσμα να είναι εκτεθειμένοι σε κίνδυνο σύλληψης λόγω παράνομης διαμονής και να μην έχουν πρόσβαση στα δικαιώματα των αιτούντων διεθνή προστασία.

7. Εντοπίζονται καθυστερήσεις στην καταγραφή των ασυνόδευτων ανηλίκων με αποτέλεσμα να παραμένουν άστεγοι και εκτεθειμένοι σε κινδύνους. Στη συνέχεια, αδυναμία εξεύρεσης κατάλληλων καταλυμάτων με αποτέλεσμα να παραμένουν κρατούμενοι, γεγονός που αντενδείκνυται με βάση το νόμο και τα διεθνή πρότυπα. Σύμφωνα με το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, υπήρχαν 300 θέσεις σε δομές για ασυνόδευτους ανηλίκους ενώ σήμερα (20.2.2018) διατίθεται 2.100 θέσεις σε δομές και ξενοδοχεία. Παράλληλα, οι κρατούμενοι ασυνόδευτοι ανήλικοι ανέρχονταν σε 44 έναντι 149 τον Ιούνιο 2017, ενώ είναι μεγάλος ο αριθμός ασυνόδευτων ανηλίκων που δεν είναι γνωστό πού βρίσκονται.

8. Εντοπίζονται σοβαρές καθυστερήσεις στις οικογενειακές επανενώσεις προσφύγων με τις οικογένειές τους σε κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένα σοβαρό πρόβλημα είναι ότι απαιτούνται μεταφρασμένα τα απαραίτητα νομιμοποιητικά έγγραφα, κάτι που αδυνατούν να κάνουν οι υπηρεσίες ή οι αλλοδαποί.

9. Παρατηρείται αύξηση των κρατουμένων αιτούντων διεθνή προστασία στα 8 κέντρα κράτησης που υπάρχουν στην ενδοχώρα με σχετικές εισηγήσεις κράτησης από την Υπηρεσία Ασύλου σε αντίθεση με τη νομοθεσία που επιβάλλει την κράτηση αιτούντων διεθνή προστασία ως εξαιρετικό μέτρο για συγκεκριμένους, αιτιολογημένους λόγους. Παράλληλα, τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης έχουν μεταβληθεί στην πράξη σε κέντρα κράτησης μετά την Κοινή Δήλωση Ευρωπαϊκής Ένωσης Τουρκίας.

10. Στις διαδικασίες του β' βαθμού εξέτασης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, παρατηρούνται, επίσης, μεγάλες καθυστερήσεις στην έκδοση των αποφάσεων και υπάρχουν ζητήματα ποιότητας των αποφάσεων. Δεν υπάρχουν έγγραφα ευαλωτότητας ή έγγραφα σχετικά με ασυνόδευτους ανηλίκους στους διοικητικούς φακέλους των προσφευγόντων που να υποστηρίζουν τους ισχυρισμούς τους. Οι ακροάσεις των προσφευγόντων είναι σπάνιες. Τα μέλη των Επιτροπών Προσφυγών δεν έχουν απευθείας πρόσβαση στην ηλεκτρονική βάση «Αλκυόνη», όπου αναρτώνται τα έγγραφα των διαδικασιών διεθνούς προστασίας, παρά μόνο μέσω των γραμματέων των Επιτροπών, ούτε στην αντίστοιχη ηλεκτρονική βάση της Υπηρεσίας Ταυτοποίησης και Υποδοχής. Παράλληλα, δεν διατίθενται υπηρεσιακοί υπολογιστές στα μέλη των Επιτροπών αλλά τα μέλη εργάζονται, σχεδόν όλα, με τους προσωπικούς τους υπολογιστές. Ο φόρτος εργασίας είναι πολύ μεγάλος και υφίσταται πίεση για ταχύτητα στην έκδοση των αποφάσεων. Παρατηρείται, επίσης, ότι οι αποφάσεις προσδιορισμού ηλικίας των αιτούντων διεθνή προστασία που εκδίδονται από την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης σε νησιά του ανατολικού Αιγαίου, δεν επιδίδονται στους αιτούντες με αποτέλεσμα να μην μπορούν να ασκήσουν την προβλεπόμενη από το νόμο αίτηση θεραπείας. Εξάλλου, ενώ υπάρχουν αποφάσεις των Επιτροπών που δίνουν νόμιμη εντολή, εντός της αρμοδιότητας των Επιτροπών, για υπηρεσιακές ενέργειες είτε προς την αστυνομία είτε προς την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης, οι ενέργειες αυτές να καθυστερούν ή να μην εκτελούνται καν, αυξάνοντας τον συνολικό χρόνο καθυστέρησης της έκδοσης των αποφάσεων. Αναφέρεται από την Αρχή Προσφυγών ότι από την έναρξη της λειτουργίας της (21.7.2016) μέχρι και τις 31.3.2018 έχουν κατατεθεί 18.336 προσφυγές, έχουν συζητηθεί οι 12.819 και έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία με την έκδοση αποφάσεων σε 9.237. Παράλληλα, 5.386 προσφυγές έχουν προσδιοριστεί να συζητηθούν στις Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών μετά τις 11.3.2018. Τέλος υπάρχουν περίπου 3.000 υποθέσεις από τις προηγούμενες Επιτροπές Προσφυγών (πριν τον

Απρίλιο 2016), οι οποίες δεν εξετάζονται από τότε καθώς δεν έχει νομοθετηθεί μέχρι σήμερα η αρμοδιότητα της εξέτασής τους. Υπάρχουν δυσχέρειες στην επαρκή στελέχωση της Αρχής Προσφυγών με προσωπικό και στην επαρκή και έγκαιρη οικονομική της στήριξη από το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής. Τέλος, δεν αναρτώνται δημόσια τα στατιστικά στοιχεία της Αρχής Προσφυγών σε ιστότοπο, όπως συμβαίνει με την Υπηρεσία Ασύλου, ωστόσο είναι διαθέσιμα, εάν ζητηθούν και αναμένεται να δημοσιεύονται προσεχώς στον ιστότοπο της Υπηρεσίας Ασύλου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

Η ΕΕΔΑ, αξιοποιώντας την κοινωνική εμπειρία των ως άνω φορέων και προσώπων στο πλαίσιο της ακρόασης φορέων και προσώπων που διοργάνωσε, μελέτησε το Σχέδιο Νόμου που της απέστειλε το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής με θέμα «Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση, L180/96/29.6.2013) και άλλες διατάξεις, Τροποποίηση του Ν 4251/2014 (Α' 80) για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2014/66/ΕΕ της 15^{ης} Μαΐου 2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεταίρικης μετάθεσης, Τροποποίηση διαδικασιών ασύλου και άλλες διατάξεις» (εφεξής ΣχΝ) και προβαίνει στις ακόλουθες συστάσεις προς το Υπουργείο.

Το προτεινόμενο ΣχΝ επιχειρεί την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Αναθεωρημένη Οδηγία περί Υποδοχής και επιφέρει εκ νέου σημαντικές αλλαγές στο νόμο 4375/2016, με τον οποίο είχε ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη η αναθεωρημένη οδηγία περί Διαδικασιών.

Σημειώνεται ότι η προθεσμία για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας με την Αναθεωρημένη Οδηγία περί Υποδοχής έχει ήδη παρέλθει από τον Ιούλιο του 2015 και συνεπώς η συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία είναι αναγκαία στο πλαίσιο της εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας με το ενωσιακό κεκτημένο στον τομέα του ασύλου.

Το γεγονός ότι το προτεινόμενο ΣχΝ τέθηκε υπόψη της ΕΕΔΑ αποτελεί θετικό βήμα που συμβάλλει στην αποτελεσματική συνεργασία των αρμόδιων Υπουργείων που έχουν τη νομοθετική πρωτοβουλία με την ΕΕΔΑ. Ωστόσο, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας του ΣχΝ, καθώς και του ότι με αυτό εισάγονται σημαντικές αλλαγές, ιδίως στο σύστημα διεθνούς προστασίας, σημειώνεται ότι δεν δόθηκαν εγκαίρως σε διαβούλευση τουλάχιστον οι διατάξεις του που αφορούν τον Κώδικα Μετανάστευσης και τις διαδικασίες ασύλου ώστε να διασφαλιστεί επαρκής χρόνος προκειμένου να τύχει επεξεργασίας, μεταξύ άλλων, από τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στο πεδίο του ασύλου.

Το προτεινόμενο ΣχΝ επιχειρεί καταρχήν την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Αναθεωρημένη Οδηγία περί Υποδοχής μεταφέροντας συχνά αυτούσιες τις διατάξεις της εν λόγω Οδηγίας. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, η μεταφορά των εν λόγω διατάξεων της Οδηγίας στην ελληνική έννομη τάξη χρήζει περαιτέρω νομοθετικών ρυθμίσεων προκειμένου οι διατάξεις αυτές να τύχουν εφαρμογής. Επιπλέον, το προτεινόμενο ΣχΝ δεν περιλαμβάνει ρυθμίσεις για συναφή και επείγοντα ζητήματα υποδοχής και προστασίας, όπως η Επιτροπεία Ασυνοδευτων και

χωρισμένων από την οικογένειά τους ανηλίκων⁵ ή ο ρόλος των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην υποδοχή και στη φιλοξενία των προσφύγων, με αποτέλεσμα και οι σχετικές, περιεχόμενες σε αυτό, διατάξεις να καθίστανται ελλιπείς, αναποτελεσματικές και ανεφάρμοστες.

Επισημαίνεται επίσης, σε ό,τι αφορά τις προτεινόμενες αλλαγές στο Ν 4375/2016, ότι αυτή είναι η τέταρτη φορά που ο ως άνω νόμος τροποποιείται από την αρχική του δημοσίευση τον Απρίλιο του 2016,⁶ πολλές, δε, από τις προτεινόμενες αλλαγές περιορίζουν δικαιώματα και εγγυήσεις για τους αιτούντες άσυλο και σχετίζονται ευθέως με την εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας και τις συστηματικές συστάσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή αυτής ακόμη και με την άρση κατοχυρωμένων δικαιοκρατικών εγγυήσεων.

Επί των διατάξεων του Μέρους Α΄ του ΣχΝ:

Άρθρο 2, στοιχ. β΄

Η προτεινόμενη διάταξη προβλέπει ότι «β) «αιτών» είναι ο πολίτης τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, ο οποίος έχει υποβάλει αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, επί της οποίας δεν έχει ληφθεί ακόμη οριστική απόφαση».

Πρόκειται περί αυτούσιας μεταφοράς της αντίστοιχης διάταξης της οδηγίας η οποία περιορίζει τον ορισμό του αιτούντος διεθνή σε σχέση με τον αντίστοιχο ορισμό που περιλαμβάνεται στο εδάφιο δ΄ του άρθρου 43 του Ν 4375/2016, σύμφωνα με το οποίο « [...] δ. «αιτών διεθνή προστασία» ή «αιτών άσυλο» ή «αιτών» είναι ο αλλοδαπός ή ανιθαγενής, ο οποίος δηλώνει προφορικός ή εγγράφως ενώπιον οποιασδήποτε ελληνικής αρχής, στα σημεία εισόδου στην Ελληνική Επικράτεια ή εντός αυτής, ότι ζητά άσυλο ή επικουρική προστασία ή με οποιονδήποτε τρόπο ζητά να μην απελαθεί σε κάποια χώρα εκ φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης ή επειδή κινδυνεύει να υποστεί σοβαρή βλάβη σύμφωνα με το άρθρο 15 του Π.δ. 141/2013 (Α΄ 226) και επί του αιτήματος του οποίου δεν έχει ληφθεί ακόμη τελεσίδικη απόφαση. Επίσης, αιτών διεθνή προστασία θεωρείται και ο αλλοδαπός, ο οποίος υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας σε άλλο κράτος – μέλος της ΕΕ κατ’ εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους-μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος- μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας, ή σε άλλο κράτος που δεσμεύεται από και εφαρμόζει τον ως άνω Κανονισμό, και μεταφέρεται στην Ελλάδα βάσει των διατάξεών του [...] ». Πέραν δε, του περιορισμού που εισαγάγει στο πρόσωπο που έχει υποβάλει αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, σε κανένα σημείο της ελληνικής νομοθεσίας δεν ορίζεται η έννοια της «οριστικής απόφασης» επί αιτήματος ασύλου, την οποία αναφέρει η διάταξη. Τέλος τα δικαιώματα που προκύπτουν από την υποδοχή να ισχύουν και για όσους κάνουν απλή και όχι πλήρη καταγραφή του αιτήματος διεθνούς προστασίας τους, σύμφωνα με το άρθρο 36, παρ. 1 β΄, του Ν 4375/2016.

⁵ Βλ. σχετικά ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις στο ΣχΝ για την ειδική επιτροπεία ασυνόδευτων ανηλίκων, 20.3.2017, διαθέσιμες σε: http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/prosfuges_metanastes/EEDA_Paratiriseis_epitropeias.pdf.

⁶ Τροποποιήσεις στο Νόμο 4375/2016 (ΦΕΚ Α΄ 51/3.4.2016), ο οποίος δημοσιεύθηκε λίγες ημέρες μετά την έναρξη εφαρμογής της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, έχουν εισαχθεί με το άρθρο 86 του Ν 4399/2016 (ΦΕΚ Α΄ 117/22.6.2016), με το άρθρο 101 του Ν 4461/2017 (ΦΕΚ Α΄ 38/28.3.2017) και το άρθρο 96 του Ν 4485/2017 (ΦΕΚ Α΄ 114/4.8.2017).

Πρόταση: Το εδάφιο πρέπει να τροποποιηθεί και να αντικατασταθεί με τη διάταξη του άρθρου 43 (δ) Ν 4375/2016. Να ισχύουν τα δικαιώματα υποδοχής που απορρέουν από το νομοσχέδιο και για τους αιτούντες διεθνή προστασία που κάνουν απλή καταγραφή του αιτήματος διεθνούς προστασίας τους (προκαταγραφή).

Άρθρο 5

Πρόταση: Να προστεθεί παράγραφος 4 στο άρθρο 5 για τα άτομα με κώφωση ως ακολούθως:
«4. Εάν ο αιτών είναι άτομο με κώφωση ή/και δεν κατανοεί τις γλώσσες στις οποίες έχει εκδοθεί το προαναφερόμενο ενημερωτικό έντυπο, ενημερώνεται με την νοηματική γλώσσα μέσω διερμηνέα».

Άρθρο 7

Το άρθρο 7 εισάγει περιορισμό του δικαιώματος ελεύθερης μετακίνησης των αιτούντων άσυλο. Σύμφωνα με την προτεινόμενη διάταξη ο περιορισμός του δικαιώματος ελευθερίας λαμβάνει χώρα με «κανονιστική απόφαση του Διευθυντή της Υπηρεσίας Ασύλου».

Δεδομένου ότι εισάγει περιορισμό δικαιώματος, ο οποίος μάλιστα αφορά στο δικαίωμα της προσωπικής ελευθερίας, θα πρέπει να συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις του Κράτους Δικαίου και ειδικότερα, **θα πρέπει να επιβάλλεται κατόπιν ατομικής αξιολόγησης και αιτιολογημένης διοικητικής πράξης, να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας, λαμβανομένου υπόψη, μεταξύ άλλων, ότι δεν επιτρέπεται η επ' αόριστον επιβολή περιορισμού δικαιώματος. Επίσης θα πρέπει να παρέχεται στα άτομα στα οποία έχει επιβληθεί η δυνατότητα αποτελεσματική δικαστικής προστασίας.** Καμία από αυτές τις εγγυήσεις δεν προβλέπεται στην προτεινόμενη διάταξη, με αποτέλεσμα να απουσιάζουν οι αναγκαίες εγγυήσεις ενάντια σε ενδεχόμενη αυθαιρεσία.

Επισημαίνεται, δε, ότι με την υπ' αριθμ. 805/2018 Απόφαση του ΣτΕ, ακυρώθηκε η υπ' αριθμ. 10464 (ΦΕΚ Β' 1977/7.6.2017) κανονιστική Απόφαση της Διευθύντριας της Υπηρεσίας Ασύλου περί «Περιορισμού κυκλοφορίας των αιτούντων διεθνή προστασία», με την οποία προβλεπόταν η αδιάκριτη επιβολή περιορισμού της ελευθερίας κυκλοφορίας στους αιτούντες που κατέθεταν αίτηση ασύλου ενώπιον των αρμόδιων Υπηρεσιών των νησιών του Βορειοανατολικού Αιγαίου. Μεταξύ άλλων, το Δικαστήριο έκρινε ότι «ο επίμαχος περιορισμός στην κυκλοφορία των αιτούντων διεθνή προστασία έχει ως συνέπεια τον μη επιμερισμό των προσώπων αυτών σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια αλλά αντιθέτως την άνιση συγκέντρωσή τους σε ορισμένες μόνο περιφέρειες αυτής» και επιπροσθέτως ότι «δεν προκύπτουν οι σοβαροί και επιτακτικοί λόγοι δημόσιου συμφέροντος και μεταναστευτικής πολιτικής, οι οποίοι θα ηδύνατο να δικαιολογήσουν την επιβολή του περιορισμού της κυκλοφορίας των αιτούντων διεθνή προστασία που εισέρχονται στην ελληνική επικράτεια μετά τις 20 Μαρτίου 2016 στα συγκεκριμένα νησιά ως απαραίτητου».

Η ΕΕΔΑ σημειώνει ότι σε συνθήκες γεωγραφικού περιορισμού, όπως αυτές των νησιών του ανατολικού Αιγαίου, δεν μπορούν να ασκηθούν ουσιαστικά τα δικαιώματα που προβλέπονται στην Οδηγία, για παράδειγμα, η πρόσβαση στην απασχόληση, και πολύ περισσότερο, στο δημόσιο σύστημα εκπαίδευσης σε ένα νησί με πεπερασμένες δυνατότητες υποδοχής. Η Οδηγία αφορά περισσότερο την αποφυγή των δευτερογενών ροών και ο περιορισμός θεσπίζεται με δεδομένο τον ορθολογικό επιμερισμό των αιτούντων διεθνή στο έδαφος του κράτους μέλους, όχι σε μια τόσο περιορισμένη εδαφική περιοχή ενός κράτους μέλους, όπως τα νησιά του

ανατολικού Αιγαίου. Θα μπορούσε, για παράδειγμα, να τεθεί γεωγραφικός περιορισμός στους αιτούντες διεθνή προστασία ως προς ορισμένες περιοχές της Ελλάδας που αποτελούν πύλες εξόδου προς άλλα Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος και με αφορμή τα ανωτέρω, η ΕΕΔΑ θεωρεί αναγκαία την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας προς το κεκτημένο του Συμβουλίου της Ευρώπης, με την υπογραφή και άμεση κύρωση του 4^{ου} Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στο οποίο μεταξύ άλλων κατοχυρώνεται η ελευθερία της κυκλοφορίας και επιτρέπει την επιβολή περιορισμών μόνο εφόσον αυτοί είναι «σύμφωνοι με τον νόμο και αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία».

Άρθρα 9 και 10

Το άρθρο 10 προβλέπει ειδικότερες διατάξεις σχετικά με την κράτηση ευάλωτων ατόμων. Λαμβάνοντας υπόψη ότι αφενός η διοικητική κράτηση συνιστά ένα ιδιαίτερα επαχθές μέτρο, η επιβολή του οποίου επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση ως έσχατη λύση (*last resort*) και υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται, αφενός, η αρχή της αναλογικότητας και, αφετέρου, η υποχρεωτική παροχή ειδικής πρόνοιας στα ευάλωτα πρόσωπα, η επιβολή μέτρου κράτησης σε πρόσωπο που ανήκει σε ευάλωτη ομάδα συνιστά ένα μέτρο κατά κανόνα δυσανάλογο. Συνεπώς, η δυνατότητα επιβολής μέτρου κράτησης σε πρόσωπα που ανήκουν σε ευάλωτη ομάδα θα πρέπει να καταργηθεί. Οι εγγυήσεις, δε, που περιλαμβάνονται στο εν λόγω άρθρο προτείνεται να συμπεριληφθούν στο άρθρο 9

Σε κάθε περίπτωση, δε, και λαμβάνοντας υπόψη ότι υπάρχουν πλέον σε διεθνές επίπεδο συστάσεις διεθνών οργανισμών, όπως ο ΟΗΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης, ότι η κράτηση των παιδιών για μεταναστευτικούς λόγους δεν είναι ποτέ προς το βέλτιστο συμφέρον τους, ο έλληνας νομοθέτης θα πρέπει με την ευκαιρία του παρόντος ΣχΝ να καταργήσει ρητά τη δυνατότητα κράτησης παιδιών πολιτών τρίτων χωρών για λόγους που σχετίζονται με τη νομοθεσία περί μετανάστευσης και ασύλου⁷.

Υπό το φως των πιο πάνω επισημάνσεων, η ΕΕΔΑ προτείνει:

α) την αναμόρφωση του άρθρου 9 ως εξής:

«[...] Η παρ. 10 του άρθρου 46 του Ν 4375/2016 αντικαθίσταται ως εξής:

«10. Στις περιπτώσεις κράτησης αιτούντων οι αρμόδιες Αρχές μεριμνούν ώστε:

α. οι αιτούντες να κρατούνται σε ειδικές εγκαταστάσεις, χωριστά από κρατούμενους του κοινού ποινικού δικαίου και στο μέτρο του δυνατού, χωριστά από άλλους πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς που δεν έχουν υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας. Όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, οι

⁷ Βλ. ενδεικτικά UN Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (CMW), Joint general comment No. 4 (2017) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and No. 23 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on State obligations regarding the human rights of children in the context of international migration in countries of origin, transit, destination and return, 16 November 2017, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, διαθέσιμο σε: <http://www.refworld.org/docid/5a12942a2b.html>, παρ. 5 («Every child, at all times, has a fundamental right to liberty and freedom from immigration detention. The Committee on the Rights of the Child has asserted that the detention of any child because of their or their parents' migration status constitutes a child. In this light, both Committees have repeatedly affirmed that children should never be detained for reasons related to their or their parents' migration status and States should expeditiously and completely cease or eradicate the immigration detention of children. Any kind of child immigration detention should be forbidden by law and such prohibition should be fully implemented in practice»).

αρμόδιες Αρχές διασφαλίζουν ότι οι συνθήκες κράτησης πληρούν τις προϋποθέσεις της παρ. 1 του άρθρου 15.

β. οι αιτούντες που τελούν υπό κράτηση να έχουν πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους.

γ. τα πρόσωπα που εκπροσωπούν την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες καθώς και οι οργανώσεις, οι οποίες βάσει ειδικής συμφωνίας ενεργούν για λογαριασμό της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα, να έχουν δυνατότητα επικοινωνίας και να μπορούν να επισκέπτονται τους αιτούντες υπό κράτηση, υπό συνθήκες που δεν θίγουν τον ιδιωτικό βίο των κρατούμενων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εδάφιο γ', της παρ. 2 του άρθρου 48 του Ν 4375/2016.

δ. να διασφαλίζεται η δυνατότητα των μελών της οικογένειας, του εκπροσώπου, των νομικών συμβούλων ή συνηγόρων να επισκέπτονται και να επικοινωνούν με τους αιτούντες, καθώς και η δυνατότητα πρόσβασης δημόσιων φορέων και πιστοποιημένων κοινωνικών φορέων, προκειμένου να παράσχουν στους κρατούμενους αιτούντες και ιδιαίτερα στις περιπτώσεις ευάλωτων προσώπων και ατόμων με ειδικές ανάγκες υποδοχής, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 18, νομικές, ψυχοκοινωνικές και ιατρικές υπηρεσίες, υπό συνθήκες που δεν θίγουν τον ιδιωτικό τους βίο. Περιορισμοί στην πρόσβαση αυτή μπορούν να τίθενται μόνο όταν συντρέχουν αντικειμενικοί λόγοι για την τήρηση της ασφάλειας και της δημόσιας τάξης ή την ομαλή διοικητική διαχείριση των εγκαταστάσεων κράτησης, που όμως δεν μπορούν να καθιστούν υπερβολικά δυσχερή ή αδύνατη την πρόσβαση αυτή.

ε. οι αιτούντες που τελούν υπό κράτηση να ενημερώνονται συστηματικά για τους κανόνες που εφαρμόζονται στην εγκατάσταση εντός της οποίας κρατούνται, καθώς και για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους σε γλώσσα που ευλόγως εικάζεται ότι κατανοούν σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 41, 44 και 60 του Ν 4375/2016 ».

Περαιτέρω, προστίθεται παράγραφος 11, που διαμορφώνεται ως εξής:

«11. Η υγεία, συμπεριλαμβανομένης της ψυχικής υγείας των αιτούντων υπό κράτηση αποτελεί πρωταρχικό μέλημα των αρμόδιων Αρχών. Στις περιπτώσεις κράτησης, οι αρμόδιες Αρχές εξασφαλίζουν τακτική παρακολούθηση και επαρκή υποστήριξη λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερη κατάστασή τους, συμπεριλαμβανομένης της υγείας τους και μεριμνούν ώστε:

α) να μην κρατούνται ανήλικοι, ιδίως εάν έχουν οποιαδήποτε αναπηρία ή χρόνια πάθηση, ανεξάρτητα εάν αυτοί είναι ασυνόδευτοι ή συνοδεύονται από ενήλικο άτομο

γ) οι κρατούμενοι να έχουν τη δυνατότητα να ασχολούνται με δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, συμπεριλαμβανομένων των παιχνιδιών και των εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων που αρμόζουν στην ηλικία τους, σε περίπτωση κράτησης ανηλίκων,

δ) να παρέχεται στις οικογένειες υπό κράτηση ξεχωριστό κατάλυμα με τη συγκατάθεση όλων των ενήλικων μελών τους, υπό συνθήκες που διασφαλίζουν την προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής,

ε) οι γυναίκες υπό κράτηση να στεγάζονται χωριστά από άντρες, εκτός εάν οι τελευταίοι αποτελούν μέλη της οικογένειάς τους και υπό την προϋπόθεση της συγκατάθεσής τους».

β) την κατάργηση των διατάξεων του άρθρου 10 και αντικατάστασή τους από την ακόλουθη παράγραφο:

«Απαγορεύεται η κράτηση ευάλωτων ατόμων, αιτούντων με ειδικές ανάγκες υποδοχής και δη ανηλίκων, ασυνόδευτων και χωρισμένων από την οικογένειά τους ανηλίκων, ατόμων με αναπηρία, διανοητική διαταραχή, ανίατη ή σοβαρή ασθένεια, ηλικιωμένων, γυναικών σε κύηση ή λοχεία, οικογενειών με ανήλικα τέκνα, θυμάτων βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλης σοβαρής μορφής ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης, θυμάτων ακρωτηριασμού γεννητικών οργάνων και εμπορίας ανθρώπων, προσώπων με σύνδρομο μετατραυματικής διαταραχής, ιδίως επιζήσαντες και συγγενείς θυμάτων ναυαγίων».

Άρθρο 13

Στο άρθρο 13 που αφορά στην εκπαίδευση, δεν λαμβάνονται υπόψη οι υφιστάμενες ρυθμίσεις του Κώδικα Μετανάστευσης και της σχετικής νομοθεσίας του Υπουργείου Παιδείας για τις εγγραφές μαθητών. Στην πρώτη περίπτωση η ερμηνεία της προτεινόμενης διάταξης μπορεί να οδηγήσει σε δυσμενέστερη θέση τους ανήλικους. Ειδικότερα, προτείνεται:

α) η αντικατάσταση του πρώτου εδαφίου του άρθρου 13 ως εξής: «Οι ανήλικοι πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς υπάγονται στην υποχρεωτική σχολική φοίτηση όπως και οι ημεδαποί σύμφωνα με τις παρ.7 και 8 του άρθρου 21 του Ν 4251/14».

β) το τρίτο εδάφιο διαγράφεται. Ήδη η ίδια εξουσιοδοτική υπάρχει στον Κώδικα Μετανάστευσης και σε νόμο του υπουργείου Παιδείας.

γ) Στη παράγραφο 3 η αναφορά σε άτυπη εκπαίδευση είναι λανθασμένη. Ο δόκιμος όρος είναι μη τυπική εκπαίδευση.

δ) Η παράγραφος 4 να συμπληρωθεί και να διαμορφωθεί ως ακολούθως:

«4. Όταν, για ειδικούς λόγους που αφορούν τον ανήλικο (π.χ. λόγω αναπηρίας, χρόνιας πάθησης, ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών), είναι αδύνατη η πρόσβασή του στο εκπαιδευτικό σύστημα, λαμβάνονται τα κατάλληλα προς τούτο μέτρα, σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας».

Άρθρο 15

Η διάταξη της παραγράφου 1 προβλέπει ότι η πρόσβαση στην αγορά εργασίας λαμβάνει χώρα μόνο μετά την πλήρη καταγραφή της αίτησης ασύλου. Ωστόσο, λαμβανομένων υπόψη των καθυστερήσεων που παρατηρούνται μέχρι την ολοκλήρωση της πλήρους καταγραφής της αίτησης ασύλου και το σημαντικό χρόνο που μεσολαβεί μεταξύ της προκαταγραφής και της πλήρους καταγραφής (κατά μέσο όρο 81 ημέρες για τις αιτήσεις που υποβάλλονται στην ενδοχώρα τον Δεκέμβριο του 2017), η διάταξη θα έπρεπε να διασφαλίζει την πρόσβαση στην αγορά εργασίας από το χρόνο της προκαταγραφής προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική άσκηση του σχετικού δικαιώματος.

Πρόταση: Σε αυτήν την κατεύθυνση μπορεί να εισαχθεί η σχετική διάταξη, όπως είχε προταθεί σε προηγούμενη εκδοχή του ΣχΝ:

«Εάν λόγω έκτακτων συνθηκών που προκύπτουν από τη μαζική εισροή αιτούντων, η ολοκλήρωση της διαδικασίας κατάθεσης αίτησης διεθνούς προστασίας, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, υπερβαίνει το χρονικό διάστημα των τριών μηνών, δύναται να επιτρέπεται η πρόσβαση στην απασχόληση και πριν την ολοκλήρωσή της, με κοινή απόφαση των Υπουργών

Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η οποία καθορίζει και τους όρους και προϋποθέσεις εφαρμογής της παρούσας»⁸.

Άρθρο 17

Θα πρέπει να περιληφθεί ρητή αναφορά ότι η υποχρέωση παροχής υλικών συνθηκών υποδοχής σε ανήλικους πολίτες τρίτων χωρών δεν εξαρτάται από την υποβολή αιτήματος ασύλου, λαμβανομένων υπόψη των υποχρεώσεων προστασίας των ανηλίκων, ασυνόδευτων ή μη, όπως αυτές περιλαμβάνονται και στο άρθρο 4 (άρθρο 3 της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ) του ΣχΝ που ορίζει το Πεδίο εφαρμογής του και προβλέπει ρητώς ότι « [...] 1. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στους ανήλικους, ασυνόδευτους ή μη, και τους χωρισμένους ανήλικους, ανεξάρτητα εάν έχουν υποβάλει αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, με την επιφύλαξη τυχόν ευνοϊκότερων διατάξεων [...] ».

Επισημαίνεται η σχετική διατύπωση στην προηγούμενη εκδοχή του ΣχΝ «Οι αρμόδιες Αρχές υποδοχής και φιλοξενίας μεριμνούν για την παροχή υλικών συνθηκών υποδοχής και υπηρεσιών στους αιτούντες διεθνή προστασία καθώς και στους ανήλικους πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς, ανεξάρτητα από το εάν έχουν υποβάλλει αίτημα διεθνούς προστασίας»⁹.

Άρθρο 18

Πρόταση: Η τρίτη πρόταση-πρόβλεψη στην αρχή του άρθρου 18, να συμπληρωθεί και να διαμορφωθεί ως ακολούθως:

«Με την επιφύλαξη των ειδικών όρων κράτησης, σύμφωνα με τα άρθρα 8 και 9, διασφαλίζεται ότι: α) οι οικογένειες στεγάζονται στον ίδιο χώρο και οι εξαρτώμενοι ενήλικες με ειδικές ανάγκες υποδοχής στεγάζονται μαζί με τους ενήλικες συγγενείς που, σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, έχουν την ευθύνη αυτών, ενώ λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, καθώς επίσης και για την προσβασιμότητα των χώρων στέγασης, όταν σε αυτούς στεγάζονται άτομα με αναπηρία».

Άρθρο 19

Πρόταση: Να προστεθεί παράγραφος 7 στο άρθρο 19, ως εξής: «7. Οι υλικές συνθήκες υποδοχής δεν διακόπτονται ή περιορίζονται σε άτομα με αναπηρία ή/και χρόνια πάθηση».

Άρθρο 20

Πρόταση: Η ΕΕΔΑ θεωρεί αναγκαία την απαλοιφή του προσδιορισμού «μονογονεϊκών», καθώς στα εύαλота πρόσωπα ανήκουν, εν γένει, οι οικογένειες με ανήλικα τέκνα.

⁸ Βλ. σχετικά Υπουργείο Εσωτερικών, Δικτυακός τόπος διαβουλεύσεων, Διαβούλευση για το σχέδιο νόμου: «Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση, L 180/96/29.6.2013)», Άρθρο 11, διαθέσιμο σε: <http://www.opengov.gr/types/?p=4672>.

⁹ Βλ. *idem*, Άρθρο 13, διαθέσιμο σε: <http://www.opengov.gr/types/?p=4670>.

Άρθρο 21

Πρόταση: Να προστεθεί παράγραφος 4, ως εξής:

«4. Οι κατά περίπτωση αρμόδιες Αρχές μεριμνούν ώστε οι ανήλικοι με αναπηρία να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες ειδικής αγωγής, ειδικής αγωγής κι εκπαίδευσης και σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης, σύμφωνα με την ηλικία τους , το είδος και την βαρύτητα της αναπηρίας τους».

Άρθρο 22

Η λειτουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αποτελεί ένα επί πολλά έτη προβληματικό ζήτημα, για το οποίο οι ελληνικές Αρχές ελέγχονται, μεταξύ άλλων, από τα όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Το ΣχΝ αποκαθιστά, αν και με σημαντική καθυστέρηση, το κενό ως προς την ουσιαστική ρύθμιση της αρμοδιότητας επί των ασυνόδευτων ανηλίκων, η οποία εκκρεμεί από την υιοθέτηση του Ν 4375/2016 μέχρι και σήμερα. Επισημαίνουμε ότι, με το νόμο αυτό, είχε προβλεφθεί η μεταφορά της αρμοδιότητας από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης σε ειδικό τμήμα του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, το οποίο δεν έχει στην ουσία «αναλάβει» την ως άνω αρμοδιότητα μέχρι σήμερα. Με το προτεινόμενο ΣχΝ καταργείται η ως άνω διάταξη του Ν 4375/2016 και συνακόλουθα η αρμοδιότητα επανέρχεται στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Όπως επανειλημμένως έχει υπογραμμίσει η ΕΕΔΑ¹⁰, η ασάφεια ως προς την αρμοδιότητα των δημόσιων φορέων σε ένα τόσο ευαίσθητο και απαιτητικό τομέα που αφορά την προστασία ανηλίκων έχει δημιουργήσει σοβαρότατα προβλήματα και δραματικές καθυστερήσεις, τόσο σε πρακτικά ζητήματα καθημερινής διαχείρισης (παραπομπή παιδιών από σημεία εισόδου, χώρους κράτησης, συνοδείες κ.ά.), όσο και σε θεσμικά ζητήματα, τα οποία έχουν απόλυτη ανάγκη άμεσης ρύθμισης, και συγκεκριμένα την ανάληψη νομοθετικής πρωτοβουλίας για το θεσμό της Επιτροπείας, την υιοθέτηση κανονιστικού πλαισίου για τις δομές φιλοξενίας, το σχεδιασμό και τον προγραμματισμό των χρηματοδοτήσεων.

Η ΕΕΔΑ έχει ήδη επισημάνει πως η αναζήτηση και αναγωγή σε υψίστης σημασίας προτεραιότητα του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού και η υποχρέωση κάθε Κράτους να διασφαλίζει την προστασία και φροντίδα της παιδικής ηλικίας αντανακλά το γράμμα και το πνεύμα πληθώρας διατάξεων του Συντάγματος καθώς και ευρωπαϊκών και διεθνών κειμένων για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του παιδιού ειδικότερα.

Το Μάρτιο του 2017, η ΕΕΔΑ διατύπωσε τις Παρατηρήσεις της επί του ΣχΝ για την Ειδική Επιτροπεία Ασυνόδευτων Ανηλίκων. Ωστόσο, το άρθρο 22 του παρόντος ΣχΝ δεν αναφέρεται, ούτε παραπέμπει στη βασική ουσιαστική ρύθμιση, που αποτελεί και δέσμευση και των εκπροσώπων των αρμοδίων Υπουργείων και θεσμική υποχρέωση της Πολιτείας, ήτοι σε ένα σύστημα αποτελεσματικής Επιτροπείας των ασυνόδευτων ανηλίκων. Και τούτο, ενώ ευλόγως θα αναμενόταν να συσχετισθούν οι διατάξεις του ΣχΝ για την Ειδική Επιτροπεία Ασυνόδευτων Ανηλίκων με τις προβλέψεις του ως άνω άρθρου.

---

¹⁰ ΕΕΔΑ, *Δήλωση για την κατάσταση του συστήματος υποδοχής και ασύλου στη Χώρα*, 22.12.2017 και *Παρατηρήσεις στο ΣχΝ για την Ειδική Επιτροπεία Ασυνόδευτων Ανηλίκων*, Μάρτιος 2017.

Συγκεκριμένα, το άρθρο 22 όχι απλά δεν επιφέρει τις αναγκαίες τροποποιήσεις στο μέχρι τούδε αναποτελεσματικό και ελλειμματικό σύστημα προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων, αλλά απομακρύνεται από τη λογική και το μηχανισμό ως προς την Ειδική Επιτροπεία, όπως αυτή προτεινόταν στο προηγούμενο ειδικό περί την Επιτροπεία ΣχΝ.

Επιπλέον, εισάγει διατάξεις οι οποίες συνιστούν υπαναχωρήσεις από την ήδη ελλειμματική υφιστάμενη θεσμική προστασία τους. Υπενθυμίζουμε ότι ο ορισμός και μόνο, εκ του νόμου, σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα ισχύοντα (ΠΔ 220/2007), του Εισαγγελέα Ανηλίκων ή του κατά τόπον αρμόδιου Εισαγγελέα Πρωτοδικών, ως προσωρινού Επιτρόπου, έχει επικριθεί ως απολύτως αναποτελεσματικός στην πράξη. Αντί, λοιπόν, να ενισχυθεί η προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων με ρυθμίσεις που να παραπέμπουν σε ένα αποτελεσματικό σύστημα Επιτροπείας, η διάταξη του άρθρου 22 δεν κάνει καμία αναφορά στην υποχρέωση ορισμού Επιτρόπου αλλά αναφέρεται σε υποχρέωση ορισμού «εκπροσώπου» του παιδιού. Και τούτο ενώ στην εν λόγω διάταξη περιγράφονται καθήκοντα που, σύμφωνα με την ελληνική έννομη τάξη, εμπίπτουν σε καθήκοντα Επιτρόπου. Επιπλέον, από τις περιλαμβανόμενες διατάξεις απαλείφεται το σχετικό χωρίο της προϊσχύουσας νομοθεσίας ως προς τη ρητή υποχρέωση των Αρχών να « [..]ενημερώνουν τον Εισαγγελέα Ανηλίκων και, όπου δεν υπάρχει, τον κατά τόπον αρμόδιο Εισαγγελέα Πρωτοδικών, ο οποίος ενεργεί ως προσωρινός επίτροπος και προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες για το διορισμό επιτρόπου του ανηλίκου» (άρθρο 17 ΠΔ 220/2007), σύμφωνα με την οποία προβλεπόταν ρητά η αρμοδιότητα του Εισαγγελέα Ανηλίκων ως προσωρινού Επιτρόπου και η εξ αυτής νομιμοποίηση για τον διορισμό επιτρόπου του ανηλίκου. Πέραν, λοιπόν της απουσίας ρύθμισης της Ειδικής Επιτροπείας Ανηλίκων, η απαλοιφή του σχετικού χωρίου, στο οποίο προβλεπόταν τουλάχιστον ρητώς εκ του νόμου ότι αρμόδιος Εισαγγελέας ενεργεί ως προσωρινός Επίτροπος, κ δημιουργεί επιπλέον κενό και ως προς την προσωρινή επιτροπεία του ασυνόδευτου ανηλίκου και συνακολούθως για κάθε μεταγενέστερη πράξη που απαιτείται.

Πρόταση: Με βάση τα παραπάνω η ΕΕΔΑ προτείνει την αναδιατύπωση του άρθρου 22 με ρητή αναφορά στην υποχρέωση ορισμού Επιτρόπου και διαμόρφωσή του με συμπερίληψη/παραπομπή των περι της Ειδικής Επιτροπείας Διατάξεων.

Άρθρο 23

Η προτεινόμενη παράγραφος 1 του άρθρου 23 προβλέπει ότι «*[τα]α θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλων σοβαρών πράξεων βίας πιστοποιούνται με ιατρική γνωμάτευση από δημόσιο νοσοκομείο*». Επισημαίνεται ότι η ως άνω διάταξη δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα και είναι ακούοντως προβληματική, ενόψει της έλλειψης σχετικής εμπειρίας των δημόσιων νοσοκομείων, προς πιστοποίηση της ιδιότητάς τους (και μάλιστα με ιατρική γνωμάτευση). Για τις ανάγκες της υποδοχής αιτούντων άσυλο θα έπρεπε να προβλέπεται η παροχή της αναγκαίας περίθαλψης, όσο και της παροχής των αναγκαίων υπηρεσιών αποκατάστασης στην περίπτωση θυμάτων βασανιστηρίων ή άλλης σοβαρής μορφής βίας, ιδίως λόγω ενδείξεων ή ισχυρισμών ότι είναι θύμα βασανισμού, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας. Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 52 Ν 4375/2016 περί προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία 2013/32/ΕΕ για τις διαδικασίες χορήγησης και ανάκλησης καθεστώτος διεθνούς προστασίας προβλέπει ότι στην περίπτωση ύπαρξης ενδείξεων ή ισχυρισμών ότι ο αιτών είναι θύμα βασανισμού, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας, λαμβάνονται ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις για την εξέταση των αιτήσεων, η οποία γίνεται πάντα με την κανονική διαδικασία.

Σημειώνεται ότι η αρχική διατύπωση της διάταξης, όπως αυτή είχε προταθεί σε διαβούλευση τον Οκτώβριο του 2016, προέβλεπε ότι «Οι αρμόδιες αρχές Υποδοχής και Φιλοξενίας διασφαλίζουν ότι θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλων σοβαρών πράξεων βίας λαμβάνουν την αναγκαία περίθαλψη των τραυμάτων που προκάλεσαν οι προαναφερόμενες πράξεις [...]»¹¹.

Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι η διάταξη αυτή αποτελεί προσπάθεια μερικής εφαρμογής του κοινού σχεδίου δράσης Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Ελληνικής Κυβέρνησης του Δεκεμβρίου του 2016 σχετικά με την εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης ΕΕ -Τουρκίας, που σύστηνε στις ελληνικές Αρχές την απαλοιφή της εξαιρέσης των ευάλωτων περιπτώσεων από την εφαρμογή της ταχείας διαδικασίας συνόρων του άρθρου 60, παρ. 4, του Ν 4375/2016.

Όμως, προτάσσοντας την πιστοποίηση από την παροχή υπηρεσιών θεραπείας και αποκατάστασης ερχόμαστε σε αντίθεση με την υποχρέωση παροχής υπηρεσιών αποκατάστασης προς τα θύματα σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (UNCAT), που κυρώθηκε με το Ν 1782/1988. Εξάλλου, η διάταξη αυτή δεν λαμβάνει υπόψη ότι στην Ελλάδα, αφενός, δεν υφίσταται δημόσιος οργανισμός ή φορέας για την πιστοποίηση θυμάτων βασανιστηρίων, αφετέρου, ότι τα δημόσια νοσοκομεία στερούνται, κατά κανόνα εξειδικευμένου προσωπικού για την πιστοποίηση των θυμάτων βασανιστηρίων και αποκατάσταση αυτών. Η Ελλάδα έχει επανειλημμένως επικριθεί για την απουσία αξιόπιστου μηχανισμού πιστοποίησης και αποκατάστασης θυμάτων από τα αρμόδια όργανα της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Επισημαίνεται ότι η διαδικασία πιστοποίησης και αποκατάστασης θυμάτων βασανιστηρίων πολλές φορές απαιτεί τη συνεργασία διεπιστημονικού προσωπικού, ειδικά εκπαιδευμένου και διαπιστευμένου σύμφωνα με τα πρότυπα και τις αρχές του Πρωτοκόλλου της Κωνσταντινούπολης. Σύμφωνα, δε, με το άρθρο 14 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (UNCAT), τα Κράτη έχουν υποχρέωση να διασφαλίζουν την παροχή ολιστικής αποκατάστασης στα θύματα βασανιστηρίων, η οποία περιλαμβάνει ιατρική και ψυχολογική περίθαλψη, καθώς και νομικές και κοινωνικές υπηρεσίες.

Για το λόγο αυτό, η πιστοποίηση των θυμάτων βασανιστηρίων θα πρέπει να λαμβάνει χώρα από ανεξάρτητους φορείς, οι οποίοι διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό σύμφωνα με τα πρότυπα και τις αρχές του Πρωτοκόλλου της Κωνσταντινούπολης, και όπως προβλέπει η παράγραφος 2 του άρθρου 23 του προτεινόμενου ΣχΝ. Η πρόταση για παραπομπή προς πιστοποίηση σε ανεξάρτητους φορείς, είναι επίσης σύμφωνες με τα όσα προτείνει το Διεθνές Συμβούλιο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων¹².

Πρόταση: Με βάση τα παραπάνω η ΕΕΔΑ επισημαίνει ότι η πρόταση για παραπομπή των θυμάτων βασανιστηρίων, απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης προς πιστοποίηση σε

¹¹ Βλ. σχετικά Υπουργείο Εσωτερικών, Δικτυακός τόπος διαβουλεύσεων, Διαβούλευση για το σχέδιο νόμου: «Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση, L 180/96/29.6.2013)», Άρθρο 11, διαθέσιμο σε: <http://www.opengov.gr/yfes/?p=4672>.

¹² Βλ. International Rehabilitation Council for Torture Victims-IRCT, «Falling Through the Cracks: Asylum Procedures and Reception Conditions for Torture Victims in the European Union», διαθέσιμο σε: <https://irct.org/influencing-laws-and-policies/falling-through-the-cracks--asylum-procedures-and-reception-conditions-for-torture-victims-in-the-european-union>; «Recognizing victims of torture in national asylum procedures», διαθέσιμο σε: https://irct.org/assets/uploads/pdf_20161120143448.pdf.

ανεξάρτητο φορέα, σύμφωνα με τη Σύμβαση των ΗΕ κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας και είναι σύμφωνες με τα όσα προτείνει το Διεθνές Συμβούλιο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων (*International Rehabilitation Council for Torture Victims-IRCT*)¹³. Να προβλεφθεί εξουσιοδοτική διάταξη στο νόμο για τη διαδικασία πιστοποίησης του σχετικού φορέα.

Επί των διατάξεων του Μέρους Γ' του ΣχΝ:

Άρθρο 28

Επιτάχυνση διαδικασίας - Σύντμηση Προθεσμιών – Λοιπές διατάξεις

Το άρθρο 28 εισάγει σειρά τροποποιήσεων στον Ν 4375/2016, πολλές εκ των οποίων έχουν ως κοινό παρονομαστή την πίεση για την επιτάχυνση της διαδικασίας ασύλου χωρίς ωστόσο πάντα να λαμβάνονται η αναγκαία πρόνοια για τη διασφάλιση ενός δίκαιου και αποτελεσματικού συστήματος ασύλου. Έτσι, μεταξύ άλλων, προβλέπεται:

- Αλλαγή στη διαδικασία επιλογής του Διοικητικού Διευθυντή της Αρχής Προσφυγών.
- Η διατήρηση της συμμετοχής των δικαστικών λειτουργών στις ανεξάρτητες επιτροπές Προσφυγών και η δυνατότητα αντικατάστασής τους «σε περίπτωση σημαντικών και αδικαιολόγητων καθυστερήσεων» (παρ. 3).
- Η σύντμηση του χρόνου εξέτασης των αιτήσεων ασύλου σε 25 ημέρες (από 3 μήνες) και σε 40 ημέρες (από δύο μήνες) για την εξέταση της προσφυγής, στο πλαίσιο της ταχύρρυθμης διαδικασίας (παρ. 8 και 19).
- Η σύντμηση της προθεσμιών για την κατάθεση προσφυγής σε 15 ημέρες (από 30) στο πλαίσιο της κανονικής διαδικασίας και σε 10 ημέρες (από 15) σε περίπτωση κρατούμενων αιτούντων άσυλο.

Ως προς τη διαδικασία επιλογής του Διοικητικού Διευθυντή της Αρχής Προσφυγών: Με την παράγραφο 2 του άρθρου 28 προτείνεται η τροποποίηση της διαδικασίας επιλογής του Διοικητικού Διευθυντή της Αρχής Προσφυγών καταργώντας την Επιτροπή Επιλογής και προβλέποντας ότι ο διορισμός του Διοικητικού Διευθυντή λαμβάνει χώρα αποκλειστικά με απόφαση του Υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής. Υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή Επιλογής αποτελείται α) από έναν Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη και τον αναπληρωτή του ως Πρόεδρο, που ορίζονται με απόφαση του Συνηγόρου του Πολίτη, β) από έναν Σύμβουλο του ΑΣΕΠ και τον αναπληρωτή του ως μέλος, γ) από ένα μέλος του Διδακτικού Επιστημονικού Προσωπικού ΑΕΙ νομικών, πολιτικών επιστημών της χώρας ως μέλος και τον αναπληρωτή του με όμοια προσόντα, που υποδεικνύονται από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (άρθρο 5, παρ. 9, Ν 4375/2016). Όπως έχει επισημανθεί «με την προτεινόμενη τροπολογία η σχετική απόφαση διορισμού θα λαμβάνεται αποκλειστικά και μόνον από τον Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής κατόπιν δημόσιας πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα πρόσωπο το οποίο επιλέγεται και διορίζεται αποκλειστικά από τον Υπουργό και τοποθετείται επικεφαλής μιας Αρχής, η οποία, ωστόσο, θα πρέπει να έχει τα εχέγγυα ανεξαρτησίας. Μέχρι τώρα η πρόβλεψη στο νόμο συγκεκριμένης διαδικασίας διορισμού (άρθρο 5, παρ. 11, Ν 4375/2016), κατόπιν

¹³ Βλ. *International Rehabilitation Council for Torture Victims-IRCT, op.cit.*

προηγούμενης σύμφωνης γνώμης της τριμελούς Επιτροπής Επιλογής (άρθρο 5, παρ. 10, Ν 4375/2016), με τη συμμετοχή Βοηθού Συνηγόρου του Πολίτη, Συμβούλου του ΑΣΕΠ και μέλους του Διδακτικού Επιστημονικού Προσωπικού ΑΕΙ νομικών, πολιτικών, ανθρωπιστικών ή κοινωνικών επιστημών, έθετε τουλάχιστον ένα αναγκαίο πλαίσιο διασφάλισης διαφάνειας και ανεξαρτησίας της Αρχής», η οποία πλέον εξομοιώνεται με τις λοιπές διοικητικές υπηρεσίες του Υπουργείου¹⁴.

Πρόταση: Η ΕΕΔΑ επανέρχεται στις παρατηρήσεις της και προτείνει να επανέλθει η προηγούμενη ρύθμιση ως ελάχιστη εγγύηση διασφάλισης, διαφάνειας και ανεξαρτησίας της Αρχής.

Ως προς συμμετοχή των δικαστικών λειτουργών στις Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών και τη δυνατότητα αντικατάστασής τους «σε περίπτωση σημαντικών και αδικαιολόγητων καθυστερήσεων»: Η δυνατότητα αντικατάστασης των δικαστικών λειτουργών από άλλους, σε περίπτωση καθυστερήσεων έκδοσης διοικητικών αποφάσεων είναι αλυσιτελής και δεν πρόκειται να συμβάλει στην επιδιωκόμενη επιτάχυνση της διαδικασίας στον β' βαθμό, δεδομένης της παράλληλης απασχόλησης των δικαστικών λειτουργών στα δικαστικά τους καθήκοντα, γεγονός που δεν τους επιτρέπει να απασχολούνται πλήρως στις Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών. Ήδη, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία που έστειλε η Αρχή Προσφυγών στην ΕΕΔΑ, έχει δημιουργηθεί ήδη σημαντικό απόθεμα προσφυγών (*backlog*) στις Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών καθώς εκκρεμούν α) 3.582 προσφυγές που έχουν συζητηθεί και εκκρεμεί απόφαση και β) 5.517 προσφυγές που έχουν κατατεθεί αλλά δεν έχουν συζητηθεί, δηλαδή σύνολο 9.099 προσφυγές μέχρι τις 31.3.2018. Εκτιμάται, δε, ότι το απόθεμα προσφυγών θα αυξηθεί σημαντικά δεδομένες της αύξησης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας το 2017 και της αντίστοιχης αύξησης των κατατιθέμενων προσφυγών.

Συνεπώς, προτείνεται να επανέλθει προϋσχύσασα ρύθμιση του Ν 4375/2016 και να προσλαμβάνονται μέσα από αδιάβλητο δημόσιο διαγωνισμό δικηγόροι ή νομικοί-μέλη των Επιτροπών με αποκλειστική απασχόληση και υποχρέωση σε αναστολή άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος. Τα πλήρως απασχολούμενα μέλη των Επιτροπών θα μπορούν, έτσι, απερίσπαστα, να ανταπεξέρχονται με μεγαλύτερη ταχύτητα και αποτελεσματικότητα στον αυξανόμενο όγκο προσφυγών που υφίσταται και αναμένεται να μεγεθυνθεί το επόμενο διάστημα ενώ θα ανταποκρίνονται σε υψηλά πρότυπα επιστημονικού κύρους καθώς και προσωπικής ανεξαρτησίας, αντίστοιχης με τους δικαστικούς λειτουργούς.

Όπως έχει διαπιστωθεί επανειλημμένα από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), το δικαίωμα σε πραγματική προσφυγή ενώπιον δικαστικής αρχής (*court or tribunal*) αποτελεί θεμελιώδη αρχή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προβλέπεται μεταξύ άλλων στο άρθρο 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Το ζήτημα εάν ένα δικαιοδοτικό όργανο αποτελεί «δικαστική αρχή» κατά το ενωσιακό δίκαιο είναι ζήτημα που εμπίπτει αποκλειστικά στο δίκαιο της ΕΕ, εξαρτάται από σαφώς καθορισμένα από το ΔΕΕ κριτήρια και δεν συνδέεται με τον χαρακτηρισμό του οργάνου ως δικαστηρίου κατά την εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών. Το ως άνω επιβεβαιώθηκε και στην υπόθεση C 175/2011 της 31 Ιανουαρίου 2013, H.I.D., B.A., στην οποία το ΔΕΕ διερεύνησε εάν το ιρλανδικό *Refugee Appeal Tribunal*, τα τακτικά μέλη του οποίου ορίζονται από τον Υπουργό και πρέπει να έχουν τουλάχιστον 5ετή εμπειρία ως "barrister" ή

¹⁴ Βλ. Καμπάνια για το Άσυλο, 15.3.2017, Δελτίο Τύπου Σχετικά με την προτεινόμενη τροπολογία στο Ν 4375/2016, διαθέσιμο σε: <http://asylum-campaign.blogspot.gr/2017/03/43752016.html>.

"solicitor" πριν το διορισμό, συνιστά «δικαστική αρχή» κατά το ενωσιακό δίκαιο¹⁵. Το ΔΕΕ στην ως άνω υπόθεση απάντησε καταφατικά στο ερώτημα, αφού εξέτασε μία σειρά από κριτήρια: την ίδρυση του οργάνου αυτού με νόμο, τη μονιμότητά του, το δεσμευτικό χαρακτήρα της δικαιοδοσίας του, τον *inter partes* χαρακτήρα της ενώπιόν του διαδικασίας, την εκ μέρους του οργάνου αυτού εφαρμογή των κανόνων δικαίου, καθώς και την ανεξαρτησία του¹⁶.

Τέλος, αναφορικά με τον «κατ' αντιμωλία» (*inter partes*) χαρακτήρα της διαδικασίας, το ΔΕΕ έχει διαπιστώσει ότι το κριτήριο αυτό δεν είναι απόλυτο. Προκειμένου να κριθεί ότι πληρούται το κριτήριο, δεν απαιτείται να συμμετέχει εκπρόσωπος της πρωτοβάθμιας Αρχής απόφασης ως διάδικος στη δευτεροβάθμια διαδικασία, αλλά θα πρέπει να υποβάλλεται στο δικαιοδοτικό όργανο που κρίνει επί της προσφυγής ο πλήρης φάκελος που έχει σχηματίσει η πρωτοβάθμια Αρχή και, επίσης, θα πρέπει το δικαιοδοτικό όργανο να έχει ευρεία εξουσία ελέγχου, να είναι αρμόδιο να εξετάζει τόσο τα νομικά ζητήματα όσο και τα πραγματικά περιστατικά και να αποφαινεται με βάση όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίσθηκαν ενώπιόν του, ως προς τα οποία διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως (C 175/11, παρ. 88-89, 93).

Η ΕΕΔΑ, λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, διαπιστώνει ότι η προτεινόμενη σύνθεση των Επιτροπών προσφυγών της Αρχής Προσφυγών με δικηγόρους-νομικούς μέλη των Επιτροπών Προσφυγών εμπίπτει στην έννοια της «δικαστικής αρχής» (court or tribunal) και πληρεί τα κριτήρια του δεσμευτικού χαρακτήρα της δικαιοδοσίας, της ίδρυσης του οργάνου με νόμο, της μονιμότητας του οργάνου και της εφαρμογής κανόνων δικαίου ενώ οι ισχύουσες διατάξεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των σημερινών μελών των Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών του Ν 4375/2016 μπορούν να μεταφερθούν και να προσαρμοστούν αυτούσιες και στις προτεινόμενες Επιτροπές Προσφυγών που δεν θίγονται με το προτεινόμενο ΣχΝ.

Πρόταση: Να επανέλθει το προϊσχύσαν άρθρο του Ν 4375/2016, σύμφωνα με το οποίο προβλεπόταν αδιάβλητος διαγωνισμός από ανεξάρτητη επιτροπή, αποτελούμενη από το Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη, ως Πρόεδρο, από έναν Σύμβουλο του ΑΣΕΠ ως μέλος και από ένα μέλος του Διδακτικού Επιστημονικού Προσωπικού ΑΕΙ, υποδεικνυόμενο από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την επιλογή ανεξάρτητων προσώπων κύρους στις δευτεροβάθμιες Επιτροπές της Αρχής Προσφυγών πενταετούς θητείας. Στο ενδιάμεσο διάστημα μέχρι την ολοκλήρωση των ως άνω διαδικασιών μπορούν είτε να παραμείνουν οι Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών, είτε να ανατεθούν οι αρμοδιότητές τους στις συγκροτούμενες Επιτροπές Προσφυγών του άρθρου 28, παρ. 22, του ΣχΝ που προσθέτει εδάφιο στο άρθρο 80, παρ. 4, του Ν 4375/2016.

Ως προς τη σύντμηση της προθεσμιών για την κατάθεση προσφυγής: Λαμβανομένων υπόψη των σοβαρών ελλειμμάτων σε ό,τι αφορά στην εκ του νόμου προβλεπόμενη δωρεάν νομική συνδρομή στον β' βαθμό, η σύντμηση των προθεσμιών καθιστά στην πράξη εξαιρετικά δυσχερή την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος προσφυγής. Σε αυτήν την κατεύθυνση υπογραμμίζεται ότι με αφορμή παρόμοιες νομοθετικές ρυθμίσεις ενώπιον του γαλλικού

¹⁵ Βλ. σχετικά και ECRE, Information Note on Directive 2013/32/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on common procedures for granting and withdrawing international protection (recast), Δεκέμβριος 2014, διαθέσιμο σε: <http://ecre.org/component/downloads/downloads/971.html>, σελ 50.

¹⁶ Βλ. σκέψη 83 επ. της απόφασης του Δικαστηρίου, της 31ης Ιανουαρίου 2013 στην υπόθεση C-175/11, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=133247&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=167218> και επίσης βλ. αποφάσεις της 31ης Μαΐου 2005, C-53/03, Syfait κ.λπ., Συλλογή 2005, σ. I-4609, σκέψη 29, της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-517/09, RTL Belgium, Συλλογή 2010, σ. I-14093, σκέψη 36, καθώς και της 14ης Ιουνίου 2011, C-196/09, Miles κ.λπ., Συλλογή 2011, σ. I-5105, σκέψη 37.

Κοινοβουλίου, ο Επίτροπος για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης, επεσήμανε ότι «η πρόταση για μείωση της προθεσμίας υποβολής προσφυγών στο Εθνικό Δικαστήριο για το Άσυλο - CNDA¹⁷ σε 15 ημέρες θέτει σε αμφιβολία την αποτελεσματικότητα αυτού του ένδικου μέσου. Η πλήρης αποτελεσματικότητα προϋποθέτει ότι ένα μέσο είναι διαθέσιμο και προσβάσιμο όχι μόνο στο νόμο αλλά και στην πράξη»¹⁸.

Πρόταση: Να απαλειφθεί.

Περαιτέρω **προβλέπεται δυνατότητα πλασματικής επίδοσης της δευτεροβάθμιας απόφασης** στον αντίκλητο ή δικηγόρο του προσφεύγοντα (χωρίς να ελέγχεται αν αυτός διατηρεί την εντολή εκπροσώπηση), στο Διοικητή του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης ή μετά την ανάρτηση σε ειδικό ιστότοπο για διάστημα δέκα ημερών, μετά την οποία εκκινούν οι σχετικές προθεσμίες για την άσκηση ένδικου μέσου ενώπιον Δικαστηρίου (παρ. 20).

Η προτεινόμενη διάταξη όχι μόνο δεν διασφαλίζει ότι ο προσφεύγων θα λάβει πραγματική γνώση και μάλιστα σε γλώσσα που κατανοεί της έκδοσης της δευτεροβάθμιας απόφασης και των συνεπειών αυτής, όπως ορίζει η κείμενη νομοθεσία (άρθρο 40 του Ν 4375/2016), αλλά καταστρατηγεί βασικά δικαιώματα του διοικουμένου καθώς θέτει υπό διακινδύνευση το δικαίωμα του σε δικαστική προστασία. Επιπλέον, η διάταξη είναι καταχρηστική, πάσχουσα αναλογικότητας, καθώς η κείμενη νομοθεσία ήδη προβλέπει ότι σε περίπτωση που «ο αιτών δεν ανταποκριθεί ή δεν καταστεί δυνατόν να ανευρεθεί [...] η επίδοση διενεργείται το αργότερο κατά την επόμενη προσέλευσή του για ανανέωση του δελτίου αιτούντος από τις αρμόδιες αρχές» (άρθρο 40, παρ. 5, Ν 4375/2016), ενώ εάν δεν προσέλθει για την ανανέωση του δελτίου θεωρείται ότι έχει σιωπηρά ανακαλέσει την αίτηση του (άρθρο 47 του Ν 4375/2016), είναι αμφίβολη η σκοπιμότητα της σχετικής διάταξης πέραν του de facto περιορισμού του δικαιώματος δικαστικής προστασίας.

Πρόταση: Να απαλειφθεί η διάταξη για τους εναλλακτικούς τρόπους επίδοσης της δευτεροβάθμιας απόφασης και, εναλλακτικά, μπορεί να καθιερωθεί πλασματική επίδοση της δευτεροβάθμιας απόφασης περί διεθνούς προστασίας στο αιτούντα διεθνή προστασία, την επομένη ημέρα από τη λήξη του δελτίου αιτούντος διεθνή προστασία, εφόσον το δελτίο αυτό λήγει μετά την έκδοση της απόφασης.

Ως προς τη συμμετοχή προσωπικού EASO στη διαδικασία ασύλου: Με την παράγραφο 6 του άρθρου 28 προτείνεται τροποποίηση με την οποία εισάγεται η δυνατότητα προσωπικό του EASO να διεξάγει την καταγραφή αιτήσεων διεθνούς προστασίας και «κάθε άλλη διοικητική ενέργεια που αφορά τη διεκπεραίωση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας». Η διάταξη αυτή γενικεύει τη δυνατότητα συμμετοχής του EASO σε όλες τις διαδικασίες εξέτασης αιτήματος ασύλου (κανονική διαδικασία, ταχύρρυθμη κτλ), ενώ σύμφωνα με τη μέχρι σήμερα ισχύουσα νομοθεσία η δυνατότητα αυτή προβλεπόταν αποκλειστικά στον πλαίσιο της κατά παρέκκλιση διαδικασίας συνόρων (αρ. 60, παρ. 4, Ν 4375/2016).

Επιπλέον, η διάταξη παρέχει τη δυνατότητα το προσωπικό EASO να διεκπεραιώνει κάθε διοικητική ενέργεια για τη διεκπεραίωση της αίτησης ασύλου (καταγραφή, συνέντευξη, έκδοση απόφασης), με αποτέλεσμα το προσωπικό του EASO να εξουσιοδοτείται να προβαίνει σε πράξεις

¹⁷ Το οποίο αντιστοιχεί στον β' βαθμό εξέτασης.

¹⁸ Βλ. Council of Europe, Commissioner for Human Rights, The Commissioner is concerned by certain provisions of the draft law on immigration and asylum in France, 12.3.2018, διαθέσιμο σε: <https://bit.ly/2HHx5fr>.

δημόσιας εξουσίας, υποκαθιστώντας το προσωπικό μιας δημόσιας υπηρεσίας, της Υπηρεσίας Ασύλου.

Πλέον του γεγονότος ότι η συμμετοχή του EASO στη διαδικασία ασύλου έχει δημιουργήσει σοβαρά ζητήματα σε ότι αφορά την ποιότητα της διαδικασίας ασύλου¹⁹, η προτεινόμενη δυνατότητα του προσωπικού του EASO να διεκπεραιώνει κάθε διοικητική ενέργεια για τη διεκπεραίωση της αίτησης ασύλου είναι αντίθετη με τον ίδιο τον Κανονισμό 439/2010, σύμφωνα με τον οποίο «Η Υπηρεσία Υποστήριξης δεν διαθέτει καμία εξουσία σε σχέση με τη λήψη αποφάσεων από μέρους των αρχών των κρατών μελών για το άσυλο όσον αφορά τις ατομικές αιτήσεις διεθνούς προστασίας» (άρθρο 2(6) Κανονισμός 439/2010).

Πρόταση: Να απαλειφθεί η προτεινόμενη τροποποίηση και ο ρόλος των υπαλλήλων της EASO στη διαδικασία ασύλου να περιορίζεται σε υποστηρικτικά/επικουρικά των υπαλλήλων των ελληνικών υπηρεσιών καθήκοντα και όχι σε πράξεις άσκησης δημόσιας εξουσίας.

Επί των διατάξεων του Μέρους Δ΄:

Άρθρο 31 (Τροποποίηση του Ν 4251/2014 (Α΄ 80))

Οι προτεινόμενες διατάξεις αντικατάστασης των παραγράφων 1 έως 5 του άρθρου 19 του Ν 4251/2014 κινούνται στην πλειοψηφία τους σε θετική κατεύθυνση, καθώς καθίστανται ελαστικότερες οι προϋποθέσεις χορήγησης άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους. Με τις προτεινόμενες διατάξεις καταργούνται οι δυο από τις τρεις κατηγορίες υποβολής αιτημάτων για εξαιρετικούς λόγους. Ειδικότερα καταργείται

1. η δυνατότητα υποβολής αιτήματος σε όσους εισήλθαν στη χώρα με θεώρηση εισόδου πριν τρία χρόνια και
2. η δυνατότητα επαναφοράς στη νομιμότητα σε όσους είχαν προηγούμενο οριστικό τίτλου σε ισχύ την προηγούμενη δεκαετία.

Όλες οι κατηγορίες ενοποιούνται σε μια με μοναδική προϋπόθεση την συνεχή παραμονή στην χώρα για 7 έτη που αποδεικνύεται με έγγραφα βέβαιης χρονολογίας που θα οριστούν με απόφαση του ΥΜΕΠΟ.

Για πρώτη φορά ορίζεται ρητά στο νόμο ότι η άδεια για εξαιρετικούς λόγους χορηγείται μία φορά δηλαδή είναι η μοναδική ευκαιρία για όσους έχασαν την άδεια διαμονής τους ή για όσους δεν είχαν ποτέ. Το παράβολο ορίζεται στα 300 ευρώ για άδεια τριετούς διάρκειας, διασπώντας την αρχή ότι το παράβολο κοστίζει 150 ευρώ κατ' έτος άδειας.

Η ρύθμιση είναι ευνοϊκή για όσους δεν μπορούσαν να αποδείξουν ότι ανέπτυξαν δεσμούς με τη χώρα αλλά είχαν τακτικά επαφή με φορείς που εκδίδουν έγγραφα βέβαιης χρονολογίας. Το εύρος της εύνοιας θα φανεί με την έκδοση της προβλεπόμενης υπουργικής απόφασης.

Σε δυσμενέστερη θέση έρχονται όσοι κατείχαν στο πρόσφατο παρελθόν άδεια διαμονής αφού με το ισχύον πλαίσιο, με την κατάθεση του αιτήματος λάμβαναν βεβαίωση κατάθεσης αιτήματος, ενώ τώρα όλοι θα λαμβάνουν απόδειξη παραλαβής αιτήματος. Σε κάποιες λίγες περιπτώσεις θα πρέπει να περιμένουν για τη συμπλήρωση της 7ετίας. Σε σαφώς δυσμενέστερη θέση έρχονται όσοι ανήκαν στην κατηγορία της θεώρησης εισόδου. Αυτοί εφόσον περίμεναν τη συμπλήρωση της

¹⁹ Βλ. AIDA Report on Greece 2017, σελ. 66-76.

τριετίας για να καταθέσουν θα πρέπει να περιμένουν άλλα τέσσερα χρόνια, ενώ, αν έχουν αίτημα σε εκκρεμότητα, σύμφωνα με την παράγραφο 19 του άρθρου 31 του παρόντος, θα απορριφθούν ως απαράδεκτες.

Περαιτέρω, περιλαμβάνοντας την προϋπόθεση της χορήγησης τέτοιας άδειας διαμονής μία και μόνη φορά και απαλείφοντας τις ιδιαίτερες άλλες περιπτώσεις που δικαιολογούσαν τη χορήγηση αδειάς διαμονής σε πολίτες τρίτων χωρών, οι οποίοι εμφανίζονταν να έχουν δεσμούς με τη Χώρα (όπως η είσοδος στη χώρα με θεώρηση εισόδου ελληνικής προξενικής αρχής τουλάχιστον 3 έτη πριν την υποβολή της αίτησης και ιδίως η κατοχή προηγούμενου τίτλου διαμονής, του οποίου η ισχύς είχε λήξει κατά την τελευταία 10ετία πριν την υποβολή της αίτησης), ο νομοθέτης στερεί από τη νομοθεσία μεγάλο αριθμό περιπτώσεων, οι οποίοι διατηρούν ισχυρούς δεσμούς με τη χώρα και οι οποίοι θα έπρεπε να λάβουν αδειάς διαμονής.

Σύμφωνα με τη λογική του Ν 4251/2014, όπως ιδιαίτερα ισχύει μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 8 του Ν 4332/2015, με τη διάταξη των εξαιρετικών λόγων εισήχθη μια πάγια διαδικασία για την κατά περίπτωση νομιμοποίηση της διαμονής ή επαναφοράς στη νομιμότητα πολιτών τρίτων χωρών που διατηρούν ισχυρούς δεσμούς με τη χώρα. Με την προτεινόμενη διάταξη εισάγεται ως μόνο στοιχείο απόδειξης ισχυρών δεσμών με τη χώρα (που απαλείφεται μάλιστα και ως κριτήριο εξέτασης των σχετικών λόγων χορήγησης της σχετικής αδειάς), το πραγματικό γεγονός της 7ετούς διαμονής.

Ήδη όμως, ένα τέτοιο μεγάλο χρονικό διάστημα παραμονής στερεί πολίτες τρίτων χωρών από τη δυνατότητα επαναφοράς στη νομιμότητα, μετά την απώλεια του δικαιώματος διαμονής τους, ιδίως στην περίπτωση κατοχής προηγούμενα αδειάς διαμονής. Επιπλέον η προσθήκη της λέξης «άπαξ» για τη χορήγηση της σχετικής αδειάς διαμονής, στερεί από τη διάταξη και τη δυνατότητα λειτουργίας της ως πάγιου συστήματος επαναφοράς στη νομιμότητα.

Επισημαίνεται ότι η μείωση των αδειών διαμονής το έτος 2018 μπορεί να συνδέεται με το φαινόμενο της απονομιμοποίησης των πολιτών τρίτων χωρών, μέσω της μη δυνατότητας ανανέωσης της αδειάς διαμονής τους, έχει σταδιακά επανέλθει στο προσκήνιο (αναφέρονται ενδεικτικά σύνολα αδειών διαμονής σε συγκρίσιμους χρόνους: 10.3.2015: σύνολο 501.875 άδειες διαμονής, 19.4.2016: Σύνολο 557.476 άδειες διαμονής, 31.3.2017: σύνολο 567.575 άδειες διαμονής, 31.3.2018: σύνολο 517.591 άδειες διαμονής²⁰).

Επισημαίνεται ακόμη ότι η ανάγκη νομιμοποίησης της εργασίας πολιτών τρίτων χωρών, που απαιτείται για την αντιμετώπιση φαινομένων εργασιακής εκμετάλλευσης τύπου Μανωλάδας, δεν έχει αντιμετωπισθεί, ούτε με την ατελή και προβληματική διάταξη του άρθρου 13α του Ν 4251/2014 που προστέθηκε με το άρθρο 58 του Ν 4384/2016 που προϋποθέτει αίτηση εργοδότη (και κατά συνέπεια επιτείνει τυχόν εργασιακή εκμετάλλευση), ενώ επίσης προϋποθέτει μια γραφειοκρατική και αποτρεπτική για τους ενδιαφερόμενους διαδικασία.

Είναι σαφές ότι η αντιμετώπιση του φαινομένου της ύπαρξης μεταναστών χωρίς χαρτιά στην Ελλάδα απαιτεί μια συνολικότερη νομοθετική ρύθμιση, που θα επικαιροποιεί, μεταξύ άλλων, και τις ρυθμίσεις του Ν 3907/2011, για όσες περιπτώσεις είναι αδύνατη η απομάκρυνση πολίτη τρίτη χώρας και θα τις συναρμόζει με το σύστημα χορήγησης αδειών διαμονής, έτσι ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα παραμονής πολιτών τρίτων χωρών χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα.

---

20 Για τα τελευταία 2 έτη, βλ. στοιχεία Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, διαθέσιμα σε <http://immigration.gov.gr/miniaia-statistika-stoixeia>.

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, από το 2015 μέχρι και τις 29 Μαρτίου 2018 έχουν χορηγηθεί 691 άδειες διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους σε απορριφθέντες αιτούντες διεθνή προστασία. Πιο συγκεκριμένα, χορηγήθηκαν 4 τέτοιες άδειες το 2015, 318 το 2016, 277 το 2017 και 92 το 2018. Οι άδειες αυτές έχουν χορηγηθεί κυρίως σε πολίτες Πακιστάν (228), Αλβανίας (199) και Γεωργίας (124), ωστόσο εκκρεμούν πολύ περισσότερες, συγκεκριμένα 3934, παραπομπές στις αρμόδιες Επιτροπές. Διαπιστώνεται, λοιπόν, ότι οι διαδικασίες συζήτησης και απόφασης ως προς τις προαναφερόμενες παραπομπές καθυστερούν.

Η ΕΕΔΑ επισημαίνει την άνιση μεταχείριση πολιτών τρίτων χωρών, ασφαλισμένων σε οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, ως προς την κάλυψη για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των μελών της οικογένειάς τους, σε σχέση με τους έλληνες πολίτες. Όπως έχει επισημάνει ο Συνήγορος του Πολίτη²¹, η διάταξη του άρθρου 21, παρ. 2, του Ν 4251/2014, επιτάσσει την ίση μεταχείριση με τους έλληνες πολίτες των πολιτών τρίτων χωρών. Ήδη αυτό ισχύει, με τη μεγαλύτερη δυνατή σαφήνεια ως προς τους κατόχους αδειών διαμονής με δικαίωμα εργασίας, μετά την εισαγωγή του άρθρου 21Α, παρ. 1, του ίδιου νόμου, όπως η διάταξη εισήχθη με το άρθρο 7 του Ν 4332/2015 ως προς την κοινωνική ασφάλιση και τα απορρέοντα αυτήν δικαιώματα. Πλην, όμως, η κάλυψη ως προς την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των μελών της οικογένειάς τους γίνεται με τρόπο που προκαλεί την παράνομη διακριτική μεταχείρισή τους, καθώς οι σχετικές διατάξεις των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης επιφυλάσσουν διακριτική μεταχείριση ως προς τα ενήλικα εξαρτώμενα μέλη των οικογενειών ασφαλισμένων, προηγούμενα στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και ήδη στον ΕΦΚΑ. Η διακριτική αυτή μεταχείριση δεν διορθώθηκε ούτε με την πρόσφατη διάταξη του άρθρου 22, παρ. 5, του Ν 4529/2018, η οποία για τα μέλη οικογενείας πολιτών τρίτων χωρών παραπέμπει στην έννοια της περίπτωσης λγ' του άρθρου 1 του Ν 4251/2014, η οποία είναι βέβαια στενότερη της έννοιας των μελών οικογενείας ασφαλισμένων που χρησιμοποιούν οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης.

Πρόταση: Η ΕΕΔΑ προτείνει, συνεπώς, είτε την κατάργηση της παραγράφου 5 του άρθρου 22 του Ν 4529/2018, είτε την προσθήκη στην περίπτωση λγ' της παραγράφου 1 του Ν 4251/2014 εδαφίου ως εξής: «Για την απόλαυση των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης, η έννοια των μελών οικογενείας πολίτη τρίτης χώρας είναι αυτή των οικείων διατάξεων των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, καταργουμένων αντίθετων διατάξεων που προβλέπουν διακριτική μεταχείριση».

Επιπλέον προτείνεται:

α) Να αυξηθούν οι αντίστοιχες Επιτροπές του Υπουργείου Εσωτερικών που λαμβάνουν τις παραπομπές για χορήγηση άδειας διαμονής σε απορριφθέντες αιτούντες διεθνή προστασία.

β) Να διατηρηθεί στην παράγραφο 1 του άρθρου 19 του Ν 4251/2014 η διάταξη για τη δυνατότητα υποβολής αιτήματος σε όσους εισήλθαν στη χώρα με θεώρηση εισόδου πριν τρία χρόνια. Να απαλειφθεί από την παράγραφο 1 του ως άνω άρθρου, όπως προτείνεται στο νομοσχέδιο η λέξη «άπαξ». Να προστεθεί στο τέλος της παραγράφου 1 η φράση «ή κατείχε

21 Συνήγορος του Πολίτη, Προστατευόμενα μέλη οικογένεια άμεσα ασφαλισμένου πολίτη τρίτης χώρας, 5.7.2017, διαθέσιμο σε: <https://g2red.org/wp-content/uploads/2017/08/%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%95%CE%9C%CE%92%CE%91%CE%A3%CE%97-%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%97%CE%93%CE%9F%CE%A1%CE%9F%CE%A5-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%91%CE%A3%CE%A6%CE%91%CE%9B%CE%99%CE%A3%CE%97-%CE%9C%CE%95%CE%A4%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%A9%CE%9D.pdf>.

προηγούμενα οριστικό τίτλο διαμονής, ανεξάρτητα από την αρχή της εκδόσεώς του, του οποίου η ισχύς έχει λήξει κατά την τελευταία 10ετία προ της υποβολής της αίτησης».

γ) Η παράγραφος 5 προβλέπει την κατάργηση της περίπτωσης ζ' της παραγράφου 1 του άρθρου 19Α του Ν 4251/2014 με την οποία προβλέπεται η χορήγηση άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους σε γονείς ανήλικων ημεδαπών και η συμπερίληψή της ως ειδικού λόγου χορήγησης αδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους. Πέρα από πρακτικές σκοπιμότητες, η προτεινόμενη διάταξη θα πρέπει να απαλειφθεί καθώς συντρέχει η αναγκαιότητα της ισχύουσας ρύθμισης.

δ) Να ενισχυθούν σε προσωπικό και πόρους ανάγκη οι υπηρεσίες των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων.

ε) Ως προς τους ασυνόδευτους ανήλικους και τους χωρισμένους από τις οικογένειές τους ανήλικους, να εισαχθεί τροποποίηση της περίπτωσης στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 19Α του Ν 4251/2014 ως εξής: «Οι αρμόδιες Επιτροπές Προσφυγών της Αρχής Προσφυγών του νόμου 4375/2016 όπως ισχύει, σε περίπτωση απόρριψης αιτήσεων διεθνούς προστασίας ασυνόδευτων και χωρισμένων από την οικογένειά τους ανήλικων παραπέμπουν υποχρεωτικά την υπόθεσή τους στην αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής για τη χορήγηση άδειας διαμονής της παρούσας κατηγορίας».

στ) Στο ίδιο πνεύμα, η ΕΕΔΑ προτείνει την τροποποίηση της περίπτωσης δ' της παραγράφου 2 του άρθρου 19Α του Ν 4251/2014 με την οποία προβλέπεται η χορήγηση άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους σε ανήλικους και δη, «δ. Ανήλικοι φιλοξενούμενοι σε οικοτροφεία, που λειτουργούν υπό την εποπτεία των αρμόδιων Υπουργείων. Η διάρκεια της αρχικής άδειας διαμονής είναι διετής και μπορεί να ανανεώνεται κάθε φορά μέχρι δύο έτη εφόσον πληρούνται οι ίδιες προϋποθέσεις».

Η ως άνω διάταξη μπορεί να αναδιατυπωθεί ως εξής: «δ. Ανήλικοι φιλοξενούμενοι σε οικοτροφεία ή δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανήλικων που λειτουργούν υπό την εποπτεία των αρμόδιων Υπουργείων και διαπιστευμένων φορέων παιδικής προστασίας καθώς και ασυνόδευτοι ή χωρισμένοι από την οικογένειά τους ανήλικοι που τελούν υπό Επιτροπεία. Η διάρκεια της αρχικής άδειας διαμονής είναι διετής και μπορεί να ανανεώνεται κάθε φορά μέχρι δύο έτη εφόσον πληρούνται οι ίδιες προϋποθέσεις».

Οι ως άνω ρυθμίσεις κρίνονται επιβεβλημένες προκειμένου να αντιμετωπισθεί το ζήτημα του νομικού καθεστώτος ασυνόδευτων ή χωρισμένων από την οικογένειά τους ανήλικων, οι οποίοι, σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές δεν εμπίπτουν στο πεδίο της διεθνούς προστασίας, χρήζουν ωστόσο προστασίας ως ασυνόδευτοι ανήλικοι, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και το Σύνταγμα.

ζ) Στις παρ. 2, 3 και 6, να προστεθεί περίπτωση (ε) ως εξής:

«(ε) τα άγαμα τέκνα ή αδέρφια με βαριές και πολλαπλές αναπηρίες και με ποσοστό αναπηρίας από 67% και άνω».

Επί της παραγράφου 8 του άρθρου 31:

Η άρνηση καταχώρησης ονόματος τέκνου σε γονείς, πολίτες τρίτων χωρών που στερούνται νομιμοποιητικών εγγράφων, έχει προ πολλού καταδειχθεί ως μια βασική συνέπεια της άρνησης παροχής δημόσιων υπηρεσιών προς πολίτες τρίτων χωρών που στερούνται νομιμοποιητικών

εγγράφων. Η απαγόρευση συναλλαγής των δημόσιων υπηρεσιών με πολίτες τρίτων χωρών που δεν διαθέτουν νομιμοποιητικά έγγραφα έχει κατακριθεί ήδη από το Ν 1975/1991, ο οποίος για πρώτη φορά περιέλαβε σχετική διάταξη, ότι στερεί βασικά ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα από πολίτες τρίτων χωρών, χωρίς επαρκή αιτιολόγηση.

Μετά την προσθήκη ποικίλων εξαιρέσεων στη σχετική διάταξη που αποτελεί ήδη το άρθρο 26 του Ν 4251/2014, επιλέγεται για μία ακόμη φορά η περιπτωσιολογική επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων. Επισημαίνεται ότι ο Συνήγορος του Πολίτη έχει απευθυνθεί πολυάριθμες φορές προς τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Εσωτερικών, επισημαίνοντας την υποχρέωση καταχώρησης ληξιαρχικού γεγονότος, όπως αποτελεί η ονοματοδοσία ανήλικου τέκνου από τους γονείς τους, ως υποχρέωση της Πολιτείας, ανεξάρτητα από τη νομιμότητα διαμονής των γονέων.

Σχετική ως προς αυτό είναι και η παλαιότερη υπ' αριθμ. 13/1999 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβούλου του Κράτους, περί του ότι η καταχώρηση σε δημόσια βιβλία ληξιαρχικού γεγονότος δεν προσκρούει στη συναφή με το άρθρο 26 του Ν 4251/2014 απαγόρευση παραλαβής και εξέτασης αιτήματος αλλοδαπού από δημόσιες υπηρεσίες που προέβλεπε το άρθρο 31, παρ. 2, του Ν 1975/1991 (συναφές προς το ισχύον άρθρο 26 του Ν 4251/2014). Η γνωμοδότηση αυτή είχε γίνει αποδεκτή από τον αρμόδιο Υφυπουργό Εσωτερικών.

Ήδη έτσι επαναλαμβάνεται η προβληματική πρακτική της προσθήκης εξαίρεσης στο άρθρο 26 του Ν 4251/2014, προς άρση αμφισβητήσεων, ενώ αντίθετα η ίδια η **διάταξη του άρθρου 26 του Ν 4251/2014 θα έπρεπε να επανεξεταστεί στο σύνολό της, καθώς προσβάλλει βασικά ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα πολιτών τρίτων χωρών.**

Θετικές είναι οι προσθήκες στο Ν 4251/2014 της ρύθμισης ότι θεωρούνται μέλη οικογένειας και όσοι έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης. Ωστόσο, όσο αφορά στο θέμα του συμφώνου συμβίωσης σε σχέση με τις οικογένειες ελλήνων και ευρωπαϊών πολιτών, η ρύθμιση ανταποκρίνεται στην Αρχή της ίσης μεταχείρισης και το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας των ευρωπαϊών πολιτών και των μελών των οικογενειών τους (Οδηγία 2004/38/EK). Σοβαρός προβληματισμός όμως υπάρχει για το θέμα της εξομοίωσης του γάμου με το σύμφωνο συμβίωσης όσον αφορά στο δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση πολιτών τρίτων χωρών (Οδηγία 2003/86/EK του Συμβουλίου). Οι πολίτες τρίτων χωρών που έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης δεν μπορούν να καλέσουν τις/τους συντρόφους με τη διαδικασία της οικογενειακής επανένωσης. Η μοναδική δυνατότητα που τους παρέχεται είναι, αφού συνάψουν στην Ελλάδα σύμφωνο συμβίωσης δυο νόμιμα διαμένοντες, ο ένας από τους δυο να μετατρέψει την άδειά του σε «οικογενειακής επανένωσης». Αντίθετα, προκαλεί εντύπωση ότι το δικαίωμα για άδεια διαμονής παρέχεται απλόχερα σε συντρόφους ιδιοκτητών ακινήτων και επενδυτών.

Άρθρο 37

Τέλος, στο άρθρο 37 επαναλαμβάνεται η πρακτική, η οποία έχει καταγγελλθεί από οργανώσεις μεταναστών και το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών Αθηνών²² να καταβάλλονται αποζημιώσεις

²² Βλ. ενδεικτικά Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών (ΣΕΜ) του Δήμου Αθηναίων, 10.3.2017, διαθέσιμο σε: <https://g2red.org/wp-content/uploads/2017/03/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%AF%CE%B1-%CE%A4%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82.pdf>, όπου υπενθυμίζεται η ρητή πρόβλεψη του νόμου πως τα έσοδα από τα παράβολα των αδειών παραμονής χρησιμοποιούνται για υλικοτεχνικό εξοπλισμό, λειτουργικά έξοδα και δράσεις κοινωνικής ένταξης μεταναστών.

σε κατοίκους των νησιών του ανατολικού Αιγαίου από τα ανταποδοτικά παράβολα των μεταναστών που αδειοδοτούνται από τις υπηρεσίες των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, γεγονός που παραπέμπει έμμεσα σε ευθύνη των μεταναστών για τις καταστροφές, οι οποίες προκαλούνται από αιτούντες διεθνή προστασία λόγω, κυρίως, της αδυναμίας του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης στη Μόρια Λέσβου να στεγάσει αξιοπρεπώς και για σύντομο διάστημα αιτούντες διεθνή προστασία, της εφαρμογής του γεωγραφικού περιορισμού για τους αιτούντες διεθνή προστασία στα νησιά και, τελικά, της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας για χάρη της οποίας τίθεται ο γεωγραφικός περιορισμός, όπως δέχεται ανοικτά και η νέα απόφαση του Διευθυντή Ασύλου. Η εισαγωγή μιας τέτοιας διάταξης παραπέμπει σε απόψεις περί συλλογικής ευθύνης των μεταναστών και των προσφύγων για τις καταστροφές των περιουσιών ελλήνων πολιτών, οι οποίες, αφενός, δεν εδράζονται στα πραγματικά δεδομένα, αφετέρου, δε συνάδουν με διατάξεις σύγχρονου κράτος δικαίου.